

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยเรื่องการศึกษารูปแบบการจัดสวัสดิการให้กับเด็ก
และเยาวชน โดยองค์กรบริหารส่วนตำบล
ร่วมกับองค์กรชุมชน
ตำบลบ้านหลวง อําเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่

โดย
เรวัตร์ คำปวน
วินัย บันคำกาศ
และคณะ

สิงหาคม 2547

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยเรื่องการศึกษารูปแบบการจัดสวัสดิการให้กับเด็กและเยาวชน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลร่วมกับองค์กรชุมชน

ตำบลบ้านหลวง อําเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่

ดำเนินงานโดย

๑. นายเรวัต ๒. นายอินแนตร ๓. นายยาพู ๔. นายลาย ๕. นางสายฝน ๖. นางกฤษณิญา ๗. นายสุรินทร์ ๘. นายวินัย	คำปวน ปันสม ปอแสนใจ จะเลือ บัวแก้ว วิริยะ วงศ์คำ ขันคำกาศ	หัวหน้าทีมวิจัย ทีมวิจัย ทีมวิจัย ทีมวิจัย ทีมวิจัย ทีมวิจัย ทีมวิจัย ผู้ประสานงานวิจัย
--	--	--

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

คำนำ

ประเด็นงานวิจัย ในโครงการนี้ ถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นในการศึกษา เนื่องจากสภาพปัญหาปัจจุบันของเด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากโอดส์ จากครอบครัวห่างไร้ การกระทำที่ถูกทอดทิ้ง หรือ กำพร้า จะต้องเผชิญกับการสูญเสียบิดามารดาที่เคราะห์รัก จากการที่ได้ดำเนินการศึกษา ถึงรูปแบบแนวทางและความต้องการของเด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากสภาพปัญหาเหล่านี้ รวมไปถึงการวิเคราะห์ถึงองค์กรท้องถิ่น องค์กรชุมชน กับบทบาท ศักยภาพ ในการดำเนินงาน การดูแลช่วยเหลือ ,การป้องกันแก้ไข ,การส่งเสริม และ การประสานองค์กรที่จะมี ส่วนร่วม อีกทั้งการเข้าถึงข้อมูลที่ได้เกิดจากการทำกิจกรรมร่วมกันพบว่าผลจากการสูญเสียบิดาหรือแมดาคนนั้นมีผลต่อสภาพจิตใจของเด็ก ซึ่งเด็กบางคนได้แสดงออกมาเป็นพฤติกรรม ดังนั้นทางกลุ่มทีมวิจัยชุมชนตำบลบ้านหลวง จึงได้มีการจัดกิจกรรมทดลองในการที่จะพื้นฟู เรียนรู้ และช่วยเหลือให้ตรงกับความต้องการของเด็กและเยาวชนดังกล่าว โดยใช้กระบวนการกรุ่นใน การเรียนรู้ซึ่งกัน และกันของเด็กๆ,ผู้นำชุมชนและชาวบ้านในชุมชน

รายงานวิจัยชุมชนเล่มนี้ได้รวบรวมจากประสบการณ์ของนักวิจัยชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชาวบ้านในตำบลบ้านหลวง ที่ได้ดำเนินกิจกรรมในการหาแนวทางในการทำงานกับเด็กในตำบลที่ถ่ายทอดออกมานะ กิจกรรมเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการกระตุ้นให้ผู้นำชุมชน กลุ่ม องค์กรในชุมชน ชาวบ้านในชุมชน และเด็กๆเข้ามามีส่วนร่วม ทางทีมวิจัยชุมชนตำบลบ้านหลวง จึงขอขอบคุณ เพื่อร่วมงานในชุมชนตำบลบ้านหลวง ทั้งภาครัฐ และเอกชน รวมไปถึงกลุ่มสำคัญที่ขาดเสียไม่ได้ คือ เด็กและเยาวชน และผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน ที่ได้ให้ความร่วมมือในการถ่ายทอดความรู้สึกและประสบการณ์ในการเรียนรู้ร่วมกันครั้งนี้

ขอขอบคุณ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่กรุณาให้คำแนะนำรวมไปถึงงบประมาณ ในการ สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ปัญหาชุมชนให้เกิดขึ้นในสิ่งที่คือกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนคนไทย

สุดท้ายคณทีมวิจัยชุมชนตำบลบ้านหลวงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานวิจัยเล่มนี้จะเป็นประโยชน์กับผู้อ่านทุกท่าน

ด้วยความปราณາดีจาก

นายเรวัตร์ คำปวน

พร้อมด้วยทีมนักวิจัยชุมชนตำบลบ้านหลวง

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมาย ดังนี้ 1) เพื่อศึกษารูปแบบและแนวทางการจัดสวัสดิการให้กับเด็กและเยาวชนในตำบลบ้านหลวง โดยการดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล ร่วมกับองค์กรในชุมชน และ ประชาชน ตำบลบ้านหลวง 2) เพื่อดำเนินการเสริมสร้าง กลไก กระบวนการทำงานทำงานร่วมกัน ขององค์กรบริหารส่วนตำบล องค์กรชุมชน ประชาชนในการ ดูแล ป้องกันแก้ไขปัญหาเด็กที่ได้รับผลกระทบจากครอบครัวอย่างร้ายแรง จากเหตุส์และยาเสพติด โดยวัฒนธรรมชุมชน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1) กลุ่มเด็กและเยาวชน คือผู้ที่มีอายุ ระหว่าง 0 – 17 ปี ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงกับสภาพปัญหา คือ เอดส์, ครอบครัวอย่างร้ายแรง, ลูกทอดทิ้ง และติดสารเสพติด จำนวน 152 คน กลุ่มที่ 2) กลุ่มผู้ปกครองเด็กและเยาวชน ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลโดยตรงในครอบครัว จากการกลุ่มปัญหา เอดส์, ครอบครัวอย่างร้ายแรง, ลูกทอดทิ้ง และติดสารเสพติด จำนวน 150 ครอบครัว/คน และกลุ่มที่ 3) กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กในชุมชน คือ ครูผู้ดูแลเด็กในสถานศึกษา, ผู้นำชุมชนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ, หน่วยงานราชการในชุมชน และกลุ่มองค์กรชุมชน หน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชน จำนวน 13 องค์กร ซึ่งได้มาจากการดำเนินการสำรวจและมีการเก็บข้อมูลในพื้นที่ 10 หมู่บ้านในตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่

การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ประเมินจาก 2 รูปแบบ คือ

1) ประเมินจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ทั้ง ข้อมูลทั่วไป สถานะ บทบาท ศักยภาพ และข้อจำกัดของชุมชน รวมไปถึง การเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกในการสัมภาษณ์และตอบคำถาม ถึงข้อมูลสภาพปัญหา สาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหา ที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน รวมทั้งครอบครัวเด็กกลุ่มเป้าหมายเอง และจากกลุ่มนบุคคลและข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชน หลังจากนั้น นำข้อมูลที่ได้มา มาดำเนินการ จัดเวทีสรุปวิเคราะห์ปัญหา, จัดเวทีวางแผนการดำเนินงาน พร้อมนำเสนอต่อองค์กรปกครองท้องถิ่นและองค์กรชุมชนในตำบล

2) ประเมินจากการดำเนินกิจกรรมทดลอง จากการที่ได้วางแผนทดลอง โดยใช้กระบวนการสังเกตพฤติกรรม อารมณ์ ความรู้สึกของการตอบสนองต่อกิจกรรม จากรูปแบบที่ 2 นี้เป็นส่วนหนึ่งที่ได้ดำเนินงานแนวทางพร้อมกับการประเมินกลุ่มเป้าหมายกลุ่มที่ 3 ด้วย คือ กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กในชุมชนด้วย

ผลการวิจัยพบว่า

ในการดำเนินการจัดทำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ซึ่งได้มาซึ่งระบบฐานข้อมูลเบื้องต้น ทั้ง ข้อมูลทั่วไป สถานะ บทบาท ศักยภาพ และข้อจำกัดของชุมชน รวมไปถึง การเข้าถึงข้อมูล

เชิงลึกในการสัมภาษณ์และตอบคำถาม ถึงข้อมูลสภาพปัญหา สาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหา ที่เกิดขึ้น กับเด็กและเยาวชน รวมทั้งครอบครัวเด็กกลุ่มเป้าหมายเอง และจากกลุ่มนักบุคคลและข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชน หลังจากนั้น นำข้อมูลที่ได้มา มาดำเนินสู่กระบวนการวิเคราะห์ถึงกิจกรรมที่สามารถเข้าสู่ระบบการทดลองปฏิบัติการช่วยเหลือและป้องกัน จากข้อมูลที่สำรวจพบว่าเด็กที่ประสบปัญหาในตำบล จำนวน 152 คน อายุเฉลี่ย 3 – 15 ปี สภาพปัญหา ทำพร้าพ่อ-แม่ ,ขาดความอบอุ่น ,ขาดการดูแลเอาใจใส่ สาเหตุ การหย่าร้าง การติดเชื้อโรคเอดส์แล้วเสียชีวิต และยาเสพติด

การจัดสวัสดิการให้กับเด็กและเยาวชนในชุมชน

เด็กและเยาวชน ในตำบลมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ เด็กเยาวชนที่อยู่กับครอบครัวตามปกติ ,อยู่กับครอบครัวอย่างมีความสุขและอบอุ่น มีความปลดปล่อย ได้รับการดูแลเอาใจใส่ อีกลักษณะคือ เด็กหรือเยาวชนที่มีปัญหาขาดความรัก ความดูแลเอาใจใส่ ทำพร้า ถูกทอดทิ้ง ขาดการดูแล ขาดพ่อขาดแม่ หรือผลกระทบจากโรคเอดส์และยาเสพติด

จากการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาแนวทางในการจัดสวัสดิการในชุมชนสำหรับเด็กและเยาวชน คือ

- ให้การรักษาพยาบาลเด็กที่ติดเชื้อจากมารดา และยังมีชีวิตอยู่ โดยการส่งตรวจรักษาโรงพยาบาล หรือสถานีบริการ ติดตามดูแลให้คำปรึกษา แนะนำแก่ผู้เลี้ยงดู และช่วยในด้านการส่งเคราะห์ครอบครัว
- สำหรับเด็กหรือเยาวชน ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด สิ่งที่สามารถดำเนินการ คือ การส่งสถานบำบัดยาเสพติด กรณีบุคคลเด็กเยาวชนหรือบุคคลในครอบครัวเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และที่ขาดไม่ได้คือ การให้กำลังใจหลังจากผ่านกระบวนการบำบัด
- ให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชน สนับสนุนโรงเรียน ,ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดกิจกรรมต่างๆสำหรับเด็ก เช่น นันทนาการ อุปกรณ์การศึกษา อุปกรณ์กีฬา สนับสนุนอาหารเสริมในโรงเรียน และอาหารกลางวัน เป็นต้น
- สนับสนุนให้มีสถานที่พักผ่อนและออกกำลังกายสำหรับเด็กและเยาวชน เช่น สนามเด็กเล่น ลานกีฬาภายในชุมชน สถานที่สำหรับเด็กเนื่องในวันสำคัญต่างๆ หรือจะเป็นกิจกรรมร่วมในระดับตำบล อาทิ จัดแข่งขันประกวดสุขภาพ ,การประกวดคำขวัญ ฯลฯ
- กิจกรรมประเพณีสงกรานต์ ป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยจัดกิจกรรมเพื่อหารายได้ นำมาช่วยเหลือครอบครัวเด็กและเยาวชน ที่ประสบปัญหาในด้านต่างๆ อันเกิดจากผลกระทบของโรคเอดส์และยาเสพติดในชุมชน เพื่อจัดหา (เงินทุน,ค่ารักษาพยาบาล,ค่าพาหนะ,เสื้อผ้า,เครื่องนุ่งห่ม) โดยกิจกรรมเน้นการประสานภาครัฐและเอกชน และที่

ขาดไม่ได้ คือ ชุมชน เพราะพื้นฐานกับการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ต้องมีผู้เกี่ยวเนื่องกับสภาพปัญหาเข้ามาเรียนรู้ร่วมกัน

ชุมชน คือ หน่วยหนึ่งของสังคมที่ประกอบด้วยผู้คนจำนวนมาก บางชุมชนก็มีความเข้มแข็ง บางชุมชนอ่อนแอก็มีปัญหามากมายหลาย ๆ ด้าน เช่น ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม, ปัญหาลั่นแผลล้ม, ปัญหาทางด้านศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับงานวิจัยชิ้นนี้ ทีมนักวิจัยนำเสนอเพื่อเป็นแนวทางที่หลายๆท่าน หลายองค์กร หรือชุมชนอื่นๆ ที่จะทราบกับปัญหากับเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคม โดยทีมนักวิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องได้สัมผัสด้วยตนเองมาถ่ายทอดให้ท่านผู้อ่านเพื่อเป็นการเล่าสู่กันฟัง เพื่อบางทีหลายชุมชนหลายองค์กร หรือไม่หลายท่านที่ได้ประสบปัญหาด้วยตนเอง หรืออาจจะมีประสบการณ์ในทำนองเดียวกัน ได้แลกเปลี่ยนแนวคิดในการแก้ปัญหาสังคมร่วมกันเป็นที่น่าแปลกใจอย่างมากที่สังคมเมืองหลวงของเราในบางชุมชน ไม่มีบรรยายกาศของการรวมกลุ่ม ชาวบ้านไม่มีกิจกรรมที่ทำร่วมกัน ต่างคนต่างอยู่ คนที่ร่วมมือกันก็มีความสุข เนพะมุนมองของตนเอง เรื่องราวของคนยากจน บางเวลาได้ถูกหยิบยกมาพูดคุยแต่ไม่มีการช่วยเหลือ อาจมีบ้างแต่เป็นการช่วยเหลือที่เพียงเบา ขาดประสิทธิภาพ ทั้งนี้เป็นเพราะคนที่คิดจะช่วยเหลือจริง ๆ จังๆ นั้นมีน้อยมาก ทั้งๆ ที่ในบางชุมชนมีคนที่รอด้อยความช่วยเหลือ จาก "คนมีอบน" อยู่ไม่น้อย ทั้งเด็กกำพร้า, แม่หัว嫣, คนชรา, เด็กที่ถูกครอบครัวละทิ้ง, ติดยาเสพติด

แต่จากที่ผ่านมาปัญหาดังกล่าว ภาระความรับผิดชอบจึงตกเป็นหน้าที่ขององค์กรทั้งภาครัฐ เอกชนและญาติผู้ที่ใกล้ชิด รวมไปถึงสถาบันสาธารณกุศลที่ต้องแบกรับหน้าที่นี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หากว่าวันนี้ถ้าในแต่ละชุมชนมีความเข้มแข็ง ก็จะเป็นสิ่งที่ดีอย่างยิ่ง เพราะความเข้มแข็งที่เกิดขึ้นนั้นไม่ใช่ เนพะการช่วยเหลือคนยากไร้เท่านั้น แต่ผลประโยชน์ที่ตามมาก็คือความสมัครสมานสามัคคีของทุกคน ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการรวมกลุ่มในสังคมที่การรวมกลุ่ม มีผู้นำที่เข้มแข็ง มีชาวบ้านที่รักการเสียสละ มีการทำงานร่วมกัน จะเป็นสังคมที่มีความพร้อม ปัญหาต่างๆจะน้อย เพราะทุกคนถือเป็นภาระของตัวเองไม่ใช่ของใครคนใดคนหนึ่ง เมื่อทุกคนมีความคิดเช่นนี้ รู้ร่วงของสังคมก็จะถูกปิดจนในที่สุดก็น้อยหรือหมดไป ปัญหาเด็กกำพร้า, คนยากจนเป็นปัญหาที่ไม่ยากเลย สำหรับการแก้ไขถ้าทุกคนช่วยกัน ช่วยกันสำรวจอยู่ว่าในชุมชน ของเรามีเด็กกำพร้า, มีเด็กขาดโอกาส มีคนยากจนอนาคตหรือไม่ ถ้าพบว่ามี ก็รวมพลังกันช่วยเหลือ อย่าปล่อยให้ตกเป็นภาระของใครคนใดเพียงคนเดียว เพราะปัญหางบชุมชนก็คือปัญหางบเราทุกคน ยิ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ องค์การบริหารส่วนตำบล ต้องเข้ามามีบทบาทและเรียนรู้ไปพร้อมกับการแก้ไขปัญหาที่ตรงจุดให้มากขึ้น กับการทำงานที่ผ่านมาของชุมชนในหลายชุมชน มีการรวมตัวกัน ตั้งกลุ่มองค์กร, กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มที่อยู่ในแต่ละบ้าน อาทิเช่น กลุ่มสาระ อบรมทรัพย์ ที่สามารถนำเงินบางส่วนจากการออมไปทำการช่วยเหลือเกื้อกูล เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาเบื้องต้นในชุมชน บางครั้งจำนวนสิ่งของหรือเงินทองจะไม่มากนัก แต่เต็มไปด้วยความจริงใจ และตั้งใจ ซึ่งตรงนี้ผู้รับอาจจะรู้สึกดีต่อความรู้มากกว่าเงินทองด้วยซ้ำไป ค้าในลักษณะ "ร่วมลงทุน" ผลกำไรที่เกิดขึ้นได้ถูกจัด

แม่งอกเป็นส่วนๆ เช่น เงินปันผลแก่ผู้ที่ร่วมลงทุน เงินค่าบริหาร จัดการ, เงินกองทุนช่วยเหลือ สังคม ซึ่งนอกจากจะฝึกการอุดออมแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมการทำงานร่วมกับประการที่สำคัญคือ กองทุนช่วยเหลือสังคมที่เกิดขึ้นจะนำมาพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เด็กกำพร้า, แม่หม้าย, คนชรา, คนยากจน ได้รับการช่วยเหลือ บำบัดความทุกข์จากกองทุนนี้ เมื่อวันหนึ่งบุคคลเหล่านี้แข็งแรงขึ้น เขาที่สามารถกระตับตัวเองเป็นผู้ให้ต่อไป สังคมก็จะเกิดการพัฒนา เชื่อมร้อยทั้งทางด้าน จิตใจ, สังคม จนในที่สุด องค์กรสาธารณะกุศลต่างๆ ก็อาจไม่ต้องเบกรับภาระนี้โดยลำพัง ทั้งนี้เป็น เพราะเมื่อครอบครัวเข้มแข็ง ประเทศชาติที่จะเข้มแข็ง เราจะได้ไม่ต้องบ่นว่า "ทำไมไม่มีใครช่วยเรา เลย" เพราะวันนี้เราเข้มแข็งด้วยตัวเราเอง เกินกว่าที่จะขอความช่วยเหลือจากใครทุกครั้ง ดังเช่น ในวันเก่าๆ ที่ผ่านมา

การจัดสวัสดิการให้กับเด็กและเยาวชนในชุมชน เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคม วัฒนธรรม ที่นำรากฐานทางวัฒนธรรมเข้ามามีส่วนในการทำงานด้านการจัดสวัสดิการ มิได้มุ่ง เพียงแต่การช่วยเหลือทางด้านกายเท่านั้น แต่หมายความรวมถึงการจัดสวัสดิการทางด้านจิตใจให้ ก่อรำถูก การช่วยเหลือเกื้อกูลกันไม่จำเป็นต้องเป็นในรูปของเงินทอง การบริจาค เพียงแค่ความมี น้ำใจ การแบ่งบัน ร่วมกันดำเนินกิจกรรมโดยนำอาชีวัฒนธรรมเข้ามามีส่วนเกื้อกูลกันนั้นก็สามารถ จะจัดเป็นสวัสดิการชนิดหนึ่งได้

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ	
คำนำ	๑
สารบัญ	๒
บทที่ ๑ บทนำ	๑
1.1 ความเป็นมาของโครงการ	๑
1.2 วัตถุประสงค์	๓
1.3 คำาณการศึกษาวิจัย	๔
1.4 ขอบเขตการศึกษาวิจัย	๓
1.5 ผลการทบทวนเอกสาร	๔
บทที่ ๒ วิธีการวิจัย	๒๐
2.1 ขอบเขตพื้นที่การศึกษาวิจัย	๒๐
2.2 แหล่งข้อมูลการศึกษาวิจัย	๒๐
2.3 เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	๒๑
2.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	๒๒
2.5 ขั้นตอนของการศึกษาวิจัย	๒๒
บทที่ ๓ สถานการณ์และสภาพปัญหาเด็กและเยาวชน	๒๕
3.1 ข้อมูลพื้นฐานชุมชน	๒๕
3.2 ข้อมูลสภาพสังคมและวัฒนธรรม	๒๗
3.3 สถานการณ์และสภาพปัญหาเด็กและเยาวชน	๔๑
3.4 ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กที่ได้รับผลกระทบ เหตุปัจจัยของปัญหา และ ความต้องการรวมถึงความจำเป็นขั้นพื้นฐานในการจัดสวัสดิการเด็ก	๕๒
บทที่ ๔ ข้อมูลสังคมภาพของชุมชน องค์กรชุมชน อบต.ในการจัดสวัสดิการเด็ก	๕๕
4.1 แนวคิดในการจัดสวัสดิการเด็กโดยองค์กรชุมชน	๕๕
4.2 สังคมภาพชุมชนด้านประเพณีวัฒนธรรมในการจัดสวัสดิการเด็ก	๕๗
4.3 สังคมภาพองค์กรชุมชนในการจัดสวัสดิการเด็ก	๕๘
4.4 สังคมภาพองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นในการจัดสวัสดิการเด็ก	๖๐

บทที่ 5 กระบวนการและกลไกการแก้ไขปัญหา	62
5.1 กระบวนการจัดสวัสดิการสำหรับเด็กในตำบลบ้านหลวง	62
5.2 การสร้างกลไกการจัดสวัสดิการเด็กในตำบลบ้านหลวง	64
บทที่ 6 รูปแบบแนวทางการดูแลป้องกัน และแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน ในการจัดสวัสดิการสำหรับเด็กตำบลบ้านหลวง	68
บทที่ 7 ผลการทดลองผลการจัดสวัสดิการสำหรับเด็กในตำบลบ้านหลวง	74
บทที่ 8 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	85
บรรณานุกรม	95
ภาคผนวก	
- ประวัติพื้นที่มีวิจัย	
- รูปภาพการดำเนินกิจกรรม	

บทที่ 1 บทนำ

1.1. ความเป็นมาของโครงการ

ปัจจุบันปัญหาของเด็กและเยาวชน ยังคงมีมากmany ถึงแม้ว่าหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งหลายจะได้ทุนเพื่อกำลังความสามารถในการพัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาเหล่านี้แล้วก็ตาม แต่ พื้นฐานของปัญหาต่างๆในแทนทุกเรื่องมักหนีไม่พ้น ความยากจนหรือปัญหาทางเศรษฐกิจใน ครอบครัว สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่เป็นชนวนของปัญหา ก็คือ ความแตกแยกในสถาบัน ครอบครัว และความไม่รู้สึกทุกทางและหน้าที่ของตนเองของสมาชิกในสถาบันครอบครัว มีครอบครัวเป็นจำนวนไม่น้อยต้องประสบปัญหาต่างๆ อาทิ ครอบครัวแตกแยก ในรูปของการหย่าร้าง การแยกกันอยู่ การละทิ้ง สามีทะเลวิวาห์กันเสมอ ขาดความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างบิดามารดาและบุตร ไม่มาปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเหมาะสม ไม่เป็นสามีที่ดี ภรรยาที่ดี พ่อแม่ที่ดี ผลกระทบจากปัญหาดังกล่าว ซึ่งเป็นประเด็นหนึ่งที่สำคัญ ที่ส่งผลถึงเด็กซึ่งอาศัยอยู่ในครอบครัว ทำให้ขาดโอกาส ขาดความอบอุ่น ซึ่งไม่สามารถปรับตัวและสภาพพิจิรา จึงทำให้เกิดปัญหาสำหรับเด็ก เช่น เด็กกำพร้า เด็กถูกทอดทิ้ง และเด็กที่ด้อยโอกาสหรืออยู่ในภาวะยากลำบาก จากสภาพปัจจุบันคุณค่าทางจิตใจของคนสังคมเปลี่ยนไปมาก สังเกตว่าตามหน้าหนังสือพิมพ์ข่าวสาร คดีเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 17 ปี เริ่มนิมากขึ้นทุกวัน ซึ่งส่วนมากเด็กผู้หญิงจะได้รับผลกระทบจากสังคมมากที่สุด จากที่เมื่อก่อนเด็กจะต้องคุยกับคนชรา หรือตายาย แต่เดี๋ยวนี้ข่าวพราผู้เยาว์เกิดขึ้นมากจากคนกลุ่มนี้ กลุ่มครู หรือพะสงม์ ต่างๆก็เหมือนกัน ทำให้เห็นได้ว่าสังคมเปลี่ยนไปมาก อาจจะด้วยสาเหตุรายได้ แฟชั่น หรือจิตใจที่เคร่งเครียดของคนกับสภาพเศรษฐกิจ ต่างๆ กับกรณีปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนซึ่งส่วนมากกลุ่มเด็กที่ได้รับผลกระทบจะอยู่ในครอบครัวที่ด้อยโอกาส (ยากจน , กำพร้า, ถูกทอดทิ้ง) ซึ่งปัญหาที่ตามมาอย่างมาซ้ำทับกันจิตใจเด็กมากขึ้น จะมีไครเข้าใจสภาพจิตใจที่บอบบางของเด็กกลุ่มได้อย่างไร อา堪แม่อย เป็นพื้นที่ศึกษา เนื่องมาจากเป็นพื้นที่ดินชายแดนและมีสภาพปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กและเยาวชน โดยเฉพาะครอบครัวที่อยู่ในภาวะยากลำบากมีมากในพื้นที่ สภาพปัญหาต่างๆที่พบในพื้นที่ส่วนใหญ่ คือ ปัญหายาเสพติด ซึ่งครอบคลุมในพื้นที่อย่างมาก โดยสถิติที่ผ่านมา ปี 2542 กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหานี้ทั้งจำนวนและเสพติด คือเด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรง คิดเป็นร้อยละ 5 ของประชากรทั้งหมดของอำเภอ คือ 24,000 คน และรองลงมาผลกระทบที่เด็กได้รับจากครอบครัว เช่น พ่อแม่ค้ายาเสพติด และปัญหารือระบบเดอดส์ คิดเป็นร้อยละ 1.82 ส่วนปัญหา เด็กกำพร้า เพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยเฉพาะ เด็กกำพร้าที่เกิดจากครอบครัวที่ พ่อแม่ เสียชีวิตจากโรคเดอดส์ และเด็กกำพร้าที่ถูกพ่อแม่ทอดทิ้งให้ออยู่กับตายาย เนื่องจากความไม่พร้อมที่จะมีบุตรของพ่อแม่ที่อยู่ในวัยเยาว์และด้านเศรษฐกิจรายได้ของครอบครัว

ปี 2543 ที่สามารถสำรวจพบปัญหาเด็กและเยาวชนอยู่ 109 คน (พื้นที่ ต.บ้านหลวง 10หมู่บ้าน) เป็นเด็กกำพร้าผลกรรมจากเดอดส์ 52 คน / เด็กถูกทอดทิ้ง (หญ่าร้าง) 23 คน และเด็กกำพร้าที่พ่อแม่เสียชีวิต (ครอบครัวยากจน) 34 คน ซึ่งเพิ่มมากกว่าปีที่ผ่านมา 2542 มีจำนวนคิดเป็นเพิ่ม 22% ของจำนวนปีที่ผ่านมาคือ 83 คนของเด็กกำพร้าทั้งหมดที่สำรวจพบปี 2542 (ข้อมูลของกรมประชาสงเคราะห์ อ.แม่อาย)

สำหรับการช่วยเหลือเด็กกำพร้าของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่อำเภอแม่อาย (2543) จะมีหน่วยงานกรมประชาสงเคราะห์อำเภอช่วยเหลือในด้านปัจจัยเบื้องต้น คือ เบี้ยยังชีพ รายละ 500 บาท/ปี ซึ่งก็ช่วยเหลือไม่ได้ทุกคน การช่วยเหลือจะช่วยได้เพียงการให้เบี้ยยังชีพปีละ 1 ครั้ง เพราะหน่วยงานภาครัฐค่อนข้างจะมีงบประมาณจำกัด ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าการช่วยเหลือ ยังเน้นการช่วยเหลือเชิงสังเคราะห์อยู่ ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุมากกว่าที่จะเข้าถึงคุณภาพชีวิตของเด็กกำพร้าจริงๆ ว่าสาเหตุที่เกิดปัญหาระบบนี้เกิดจากอะไร แนวทางแก้ไขช่วยเหลืออย่างไรถึงจะเกิดความยั่งยืนต่อตัวเด็ก และแต่ละประเด็นการช่วยเหลือควรเข้าใจความรู้สึกของเด็กด้วย ตลอดจนพ่อแม่หรือผู้ดูแลของเด็กเองก็ตาม ว่าเกิดมาจากสาเหตุอะไรกับกรณีปัญหา, พ่อแม่เด็กมีเข้าใจเรื่องครอบครัวศึกษาหรือไม่, การมีบุตรก่อนวัยอันสมควรเกี่ยวข้องหรือไม่, สิทธิเด็กที่ควรพึงได้รับจากพ่อแม่และสังคม เป็นอย่างไร สิ่งที่ก่อภาระให้เด็กมีความคิด ลืมสาร การเข้าใจของชุมชน สังคมมากน้อยเพียงไร องค์กรท้องถิ่นกับบทบาทการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ยังคงต้องเข้าไปมีส่วนร่วมและผลักดันการส่งเสริม ช่วยเหลือปรับปรุงให้เกิดการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ให้เกิดความยั่งยืนมากที่สุด แต่ที่ผ่านมาซึ่งไม่มีกระบวนการที่สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาร่องปากท้อง หรือช่วยเหลือผู้ดูแลโดยโอกาสสั้นเมื่อบานหน้อย ประกอบกับไม่สามารถพัฒนาไปสู่ความร่วมมือในระดับชุมชนได้ในปัจจุบัน

โครงการวิจัย “ การศึกษารูปแบบการจัดสวัสดิการให้กับเด็กและเยาวชน โดยองค์การบริหารส่วนตำบล ร่วมกับองค์กรชุมชน ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ” จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่ออนาคตของเด็กและเยาวชนของประเทศไทยมาก เพราะ “เด็กวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันข้างหน้าเด็กได้รับแต่สิ่งที่ดีๆคุณภาพชีวิตในการเป็นอยู่ที่ถูกต้องต่อไปข้างหน้า ก็เป็นพลเมืองที่ดีของสังคมต่อไป ” การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาระบวนการมีส่วนร่วม ประสานความร่วมมือระหว่าง นักวิจัย , นักวิชาการ , สมาชิก อบต., เจ้าหน้าที่ของภาครัฐระดับชุมชน ,ผู้นำในชุมชน ทั้งที่เป็นทางการและผู้นำธรรมชาติ รวมทั้งประชาชนในท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่รูปแบบ-กระบวนการในการดำเนินงานพัฒนาป้องกัน แก้ไข ช่วยเหลือปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน และรวมถึงครอบครัวด้วยโอกาสที่มีเด็กอาศัยอยู่ในครอบครัวซึ่งรูปแบบและแนวทางการดำเนิน งานหลังจากสิ้นสุดโครงการวิจัยในครั้งนี้จะได้นำไปสู่การบริหารงานขององค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านหลวง ด้านการสนับสนุนแผนงานและงบประมาณขององค์กรบริหารส่วนตำบลต่อไป

1.2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1. เพื่อศึกษารูปแบบและแนวทางการจัดสวัสดิการให้กับเด็กและเยาวชนในตำบลบ้านหลวง โดยการดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล ร่วมกับองค์กรในชุมชน และประชาชน ตำบลบ้านหลวง

1.2.2 เพื่อดำเนินการเสริมสร้าง กลไก กระบวนการทำงานทำงานร่วมกัน ขององค์กรบริหารส่วนตำบล องค์กรชุมชน ประชาชนในการดูแล ป้องกัน แก้ไขปัญหาเด็กที่ได้รับผลกระทบจากครอบครัวอย่างร้ายแรง จากออดส์ และยาเสพติด โดยวัฒนธรรมชุมชน

1.3. คำถามหลักของการวิจัย

องค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านหลวง และองค์กรชุมชน จะมีวิธีการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในตำบลในรูปแบบการจัดสวัสดิการ ในชุมชน อย่างไรบ้าง โดยมีแนวคิดมาประกอบ คือ แนวทางการ ดูแล ป้องกัน และแก้ไขปัญหาเด็กที่ได้รับผลกระทบจากครอบครัวอย่างร้ายแรง ,ออดส์ และยาเสพติด ในตำบลบ้านหลวงจะมีรูปแบบอย่างไร

ประชาชนในพื้นที่จะมีกระบวนการดำเนินงานแก้ไขปัญหาเด็กในชุมชนโดยใช้วัฒนธรรมชุมชน ได้อย่างไร

การทำงานร่วมกันระหว่าง องค์กรบริหารส่วนตำบล องค์กรชุมชน และประชาชน ในการแก้ไขปัญหานี้ จะมีกลไกการทำงานอย่างไร

1.4 แนวทางการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย

1.4.1 ขอบเขตเนื้อหาสาระที่ต้องการและแนวทางที่จะได้คำตอบ

1. เหตุปัจจัยของปัญหา ความรุนแรงของปัญหา
2. ปัจจัยความสามารถ ศักยภาพของชุมชนที่จะนำมาแก้ไขปัญหาเด็กที่ได้รับผลกระทบจากครอบครัวอย่างร้ายแรง , ออดส์และยาเสพติด
3. แนวทางเป็นไปได้ในการแก้ไขปัญหา
4. โอกาสของวัฒนธรรมชุมชน การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

แนวทางที่จะได้คำตอบ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม และจัดเวทีนำเสนอข้อมูลและวิเคราะห์หาเหตุปัจจัยและความรุนแรงของปัญหา วิเคราะห์ ปัจจัยความสามารถ ศักยภาพที่ชุมชนมีอยู่มีอยู่มากำหนด และดำเนินการจัดการ
2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน และนำเสนอความคิดเห็น
3. การระดมความคิด ระดมทุน และระดมทรัพยากร ที่มีอยู่ในตำบลทั้งหมด เพื่อนำมากำหนดและดำเนินการในการแก้ปัญหา

4. ทดลองดำเนินการ โดยเปิดเวทีให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดและแบ่งเบาภาระหน้าที่ที่จะปฏิบัติตามขีดความสามารถ ศักยภาพ ที่ตนเองมีอยู่

1.5 การทบทวนเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ทั้งในชุมชนและนอกชุมชน

ผลการทบทวนเอกสาร

ในการศึกษาวิจัยรูปแบบการจัดสวัสดิการให้กับเด็กและเยาวชน โดยองค์กรบริหารส่วนตำบล ร่วมกับ องค์กรชุมชน ตำบลบ้านหลวง อําเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ นั้นได้มีการศึกษาเนื้อหาและเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแยกออกได้ ดังนี้

เด็ก และเยาวชน

คำว่า “เด็ก” ตามอนุสัญญาฯ ด้วยสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ คือ เป็นบุคคลที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี ในประเทศไทย แต่เด็กแห่งสหประชาชาติ คือ บุคคลที่มีสภาวะชีวิตที่ถูกคุ้มครองและบังคับจนอาจถูกเรียกว่า “เด็ก” ด้วยเช่นกัน แต่ข้าพเจ้าจะยึดหมายโดยทั่วไปคือ “เด็ก” หมายถึง กลุ่มอายุก่อนวัยรุ่น และ “เยาวชน” หรือ “วัยรุ่น” หมายถึง กลุ่ม อายุ 13-18 ปี คำว่า “ผู้เยาว์” จะหมายถึงทั้งสองกลุ่ม

การจัดการ

การจัดการ (Management) หมายถึง การดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ ที่มีลักษณะและรูปแบบที่มิทำให้เกิดผลเสียหายหรือสร้างประสิทธิภาพของสิ่งที่จะถูกดำเนินการนั้นให้น้อยลงไป กล่าวคือ การดำเนินการที่เป็นไปด้วยความรอบครอบและการดำเนินการอย่างสุขุม และมีความละเอียดอ่อน ให้เป็นไปตามวิธีการอนุรักษ์ทั้ง 8 วิธี คือ การใช้การเก็บกัก การรักษา/ซ่อมแซม การฟื้นฟู การพัฒนา การป้องกัน การส่วน และการแบ่งเขต แต่ละวิธีจะมีแนวทางการปฏิบัติในการดำเนินการทั้งสิ้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง การจัดการนั้นเป็นการประยุกต์วิธีการอนุรักษ์ดำเนินการด้วยการมีลักษณะและรูปแบบเฉพาะเพื่อกำหนดให้สูงกว่าประสิทธิภาพให้เกิดขึ้น

การจัดการในความหมายและลักษณะของกระบวนการทำงานในชุมชนที่ได้มีการดำเนินงาน ที่ผ่านมา หมายถึงการจัดสรร แบ่งปัน อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยการมีกลไกในการตัดสินใจใช้โครงสร้างทางสังคมเป็นกระบวนการการทำงานและติดตาม

การบริหารจัดการสวัสดิการ

ความหมายของสวัสดิการ

สวัสดิการสังคม (SOCIAL WELFARE) คือ การจัดกิจกรรมขึ้นมาเพื่อส่งเสริมสวัสดิการให้แก่ประชาชนในด้านความต้องการที่อยู่อาศัย ครอบครัวและเด็ก สังคม สุขภาพ การบริการที่เกี่ยวกับกลุ่มคน ชุมชน สังคม ซึ่งรวมถึงการดูแลรักษา การป้องกัน (Waltra.Friender, introduction to Social Welfare : New York ; Prentice-Hall,1989,P4)

สุวรรณ รื่นยศ งานสวัสดิการสังคม คือ การดำเนินงานทุกอย่างที่รัฐและเอกชนดำเนินงานช่วยเหลือ เกื้อกูลเพื่อนมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคม โดยช่วยเหลือผู้ที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ทั้งทางร่างกายและจิตใจ (สุวรรณ รื่นยศ, 2512: น 34)

“สวัสดิการสังคม” ว่าเป็นการพยามยามส่งเสริมให้ประชาชนมีมาตรฐานความเป็นอยู่ขึ้น พื้นฐานที่มั่นคง โดยครอบคลุมการบริการกับบุคคลและชุมชนในลักษณะการพัฒนาสังคม และการเสริมสร้างให้บุคคลสามารถเชิญกับสภาพปัญหาทางร่างกาย จิตใจ กิจกรรมต่างๆที่จัดตั้งขึ้นโดยหน่วยงานทั้งของรัฐบาลและอาสาสมัคร เพื่อมุ่งป้องกันและจัดปัญหาสังคม หรือปรับปรุงความเป็นอยู่ที่ดีของบุคคล กลุ่มชุมชน (Encyclopedia of Social Work, 1971:1446)

สวัสดิการสังคม หมายถึง กิจกรรมที่รัฐบาลและเอกชนทุกระดับจัดให้มีขึ้นทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อประกันความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน งานสวัสดิการสังคม มีจุดมุ่งหมาย เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีและมีหลักประกัน ไม่เพียงแต่จะช่วยเหลือ หรือแก้ปัญหาแก่บุคคลที่ประสบความเดือดร้อนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงมาตรการป้องกัน (วิจิตร ระวิวงศ์, 2532: หน้า1)

สวัสดิการสังคมมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมในฐานะที่เป็นเป้าหมายหนึ่งของการพัฒนาสวัสดิการสังคมยังอาจหมายถึงการกำหนดนโยบายสังคมโดยรัฐ ที่มีผลต่อความเป็นอยู่ของประชาชนได้แก่

1. การประกันสังคม
2. การประชาสงเคราะห์
3. บริการสังคม

สวัสดิการสังคมเป็นเรื่องของทุกคนในสังคม สวัสดิการหรือสวัสดิภาพมีความหมายในเรื่อง การกินดีอยู่ดีของทุกคน ไม่เฉพาะผู้ยากไร้เท่านั้นทุกคนที่เกิดมาในโลกนี้ตามปฏิญาณขององค์การสหประชาชาติ ในเรื่องสิทธิมนุษยชนกำหนดว่า ทุกคนจะต้องได้รับการตอบสนอง ในความต้องการขั้นพื้นฐานอันเป็นสิทธิที่ทุกคนจะได้รับ และความต้องการขั้นพื้นฐานเป็นสิ่งที่ทุกคนควรรู้ว่า หมายถึง อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และยาวยาโรค (วันทนีย์ วาสิกะสิน ,2536 : หน้า 60-61)

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่าสวัสดิการสังคม หมายถึง การให้ความช่วยเหลือที่รัฐหรือเอกชน และประชาชนเป็นผู้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือ แบ่งปันและเกื้อกูลผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนทั้งทางร่างกายและจิตใจในรูปแบบต่างๆ

รูปแบบของสวัสดิการสังคม

1.รูปแบบ “ส่วนที่เหลือ” หรือแบบ “เก็บตก” ได้แก่ การจัดสวัสดิการที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อว่าบุคคลในสังคมจะได้รับการตอบสนองความต้องการ โดยแหล่งตอบสนองความต้องการทางสังคมที่สำคัญ ได้แก่ ตลาดและครอบครัว รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมแบบนี้

ประชาชนจะหันเข้าหาแหล่งทรัพยากรของตนเอง ด้วยการใช้เงินรายได้หรือเงินออมที่มีอยู่ซื้ออาหารบริการทางสังคมต่างๆ ตอบสนองความต้องการของตนเอง หากซื้อหามาไม่ได้ก็จะหันเข้าหาครอบครัวญาติมิตร บุคคลที่ประสบปัญหาอย่างหนักเท่านั้น ที่สถาบันสวัสดิการสังคมของรัฐจะช่วย เช่น อุทกภัย วาทภัย อัคคีภัย หรือทุกภัยต่างๆ (ยุพา วงศ์ไชย, กิติพัฒน์ นนทปัทุมคุลย์ และเด็ก สมบัติ, 2528 : หน้า14)

การจัดสวัสดิการแบบนี้มักเป็นการอปญหาให้เกิดขึ้นก่อนมากกว่าป้องกันปัญหาหรือเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง สวัสดิการแบบ “เก็บตก” จึงมีคุณค่ากับการอุดประรู้ร่วงเล็กๆน้อยๆ

รูปแบบ “สัมฤทธิ์ผลทางอุตสาหกรรม” เป็นการมองสวัสดิการสังคมเสมือนกลไกสำคัญในระบบเศรษฐกิจ สวัสดิการสังคมตามรูปแบบนี้ถูกใช้ให้เป็นเครื่องตองแทนแก่ผู้ที่เป็นกำลังในการผลักดันระบบเศรษฐกิจ โดยใช้มาตรการทางด้านภาษีอากรและการเงินการคลัง ตลอดจนผลตอบแทนในอาชีพเป็นสิ่งตอบสนองความต้องการของบุคคลที่เป็นกำลังการผลิต การจัดสรรสวัสดิการแบบนี้ใช้เกณฑ์การจัดสรรโดยพิจารณาจากความสามารถในการทำงาน รูปแบบนี้ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์และจิตวิทยาอุตสาหกรรม เป็นการกระตุ้นเร้าค่านิยมด้านการทำงานแบบโปรเตสแตนต์และการสร้างความชอบธรรมแก่ผู้ที่มีทักษะการทำงานที่ดีในการให้รับผลตอบแทนที่สูงกว่า

ผลของการจัดสวัสดิการแบบนี้คือ สวัสดิการสังคมที่เป็นระเบียบมากกว่าแบบแรกสามารถตอบสนองความต้องการได้ทั่วถึง กระนั้นก็ตามยังถือว่ารูปแบบนี้ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในกลุ่มประชาชนที่ไม่มีส่วนร่วมในการผลิต

3. รูปแบบ “สถาบัน” ถือว่ามีความสำคัญที่ก่อให้เกิดการบูรณาการ (Integration) ที่สังคมขาดเสียไม่ได้ สวัสดิการแบบนี้ยังต้องทำหน้าที่ให้ระบบสังคมดำเนินไปอย่างราบรื่น เหมาะสมที่จะดำเนินการควบคู่กันไป เพื่อการงานกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมดังกล่าว

งานสังคมสงเคราะห์

การสังคมสงเคราะห์ คือ การนำเอาทรัพยากรต่างๆ มาตอบสนองความต้องการของบุคคลกลุ่ม และชุมชน เพื่อให้บุคคลช่วยเหลือตนเองได้ (Stroup. Socil work. An introduction. To the Field ; New York : Am eriean Book comony, 1960,P1)

“ การสังคมสงเคราะห์ หมายถึง ศาสตร์และศิลป์ของการจัดหาบริการเพื่อช่วยส่งเสริมความสามารถของบุคคลให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเองที่มีอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นสุข ” (ยุพา วงศ์ไชย ,2523 : หน้า 26)

“ การสังคมส่งเคราะห์ เป็นการนำความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ และสังคม เช่น พฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มาประยุกต์ใช้ในการทำความเข้าใจกระจังชัด ในปัญหาความเดือดร้อนของมนุษย์และสังคม (ทัศนีษ ลักษณาพากิจชนชัช,2533: 41)

งานสังคมส่งเคราะห์เป็นวิธีการหนึ่งทางสังคม เพื่อช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาปัจเจกบุคคลทาง สังคม เพื่อให้เขาทำให้หน้าที่ต่อไปได้ การสังคมส่งเคราะห์ “ การจัดให้มีมาตรการต่างๆ เพื่อบริ่ง กันและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเป็นรายบุคคลเป็นกลุ่มหรือชุมชน โดยใช้หลัก ทฤษฎีของการสังคมส่งเคราะห์เป็นแนวปฏิบัติ

รัฐสวัสดิการ

หมายถึง การบริการสังคมในด้านสวัสดิการช่วยเหลือประชาชนซึ่งตกอยู่ในฐานะความทุก ยาก ให้ได้รับความสะดวกขึ้น โดยองค์กรของรัฐ (อนันต พยัคฆ์มัต,2518 หน้า 1)

รัฐสวัสดิการ หมายถึง นโยบายส่งเสริมความอยู่ดี กินดี แก่ประชาชนอย่างกว้างขวางและมี การป้องกันหลักประกันแก่ประชาชนให้สามารถมีบริการอันจำเป็นที่จะดำรงชีพต่อไปได้ (ปกรณ์ อังศุสิงห์ ,2511 หน้า 10)

ลักษณะของรัฐสวัสดิการ

1. สวัสดิการของประชาชนที่รัฐเข้าไปบริการ (ปัจจัย 4)
2. การยืนมือเข้าไปช่วยเหลือความทุกข์ยากของประชาชน
3. สวัสดิการที่มุ่งให้ประชาชนสามารถดำรงชีพอยู่ได้
4. บริการทางสังคม (การศึกษา , บริการทางการแพทย์ , การประชาสัมพันธ์ , การ ประกันสังคม)
5. สวัสดิการที่จดอย่างกว้างขวาง

การจัดสวัสดิการชุมชน

ความหมายการจัดสวัสดิการชุมชน

สวัสดิการชุมชน คือ ความช่วยเหลือ การแบ่งปัน และเกื้อกูล ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือ ด้านสิ่งของ เงินทอง หรือปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้ผู้ได้รับไปแล้ว บรรเทาความเดือดร้อนได้ไม่ว่าจะใน ระยะสั้นหรือระยะยาวก็ตาม โดยองค์กรคนในชุมชน และการจัดสวัสดิการนั้นควรคำนึงถึงความจำ เป็นขั้นพื้นฐานของชีวิตในชุมชน อันได้แก่การเจ็บไข้ได้ป่วย การตาย การศึกษา (ณรงค์ เพ็ชร ประเสริฐ , 2544 : หน้า 32)

การจัดสวัสดิการชุมชนโดยองค์กรชุมชน

ในกระแสของการเปลี่ยนแปลงที่เน้นให้องค์กรชุมชน ได้ลุกเข้ามาร่วมแก้ไขปัญหาของชุม ชนตนเองมากขึ้น การจัดสวัสดิการจึงเป็นเครื่องมือหนึ่งที่นำมาเป็นแนวทางของการแก้ไขปัญหา

ของแต่ละชุมชน ซึ่งมีการนำเอาวิธีการและรูปแบบต่างๆ มาใช้ตามสถานการณ์และความเหมาะสม ของแต่ละพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นการรวมกลุ่momทรัพย์ในกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่momทรัพย์อำเภอจันจะ จังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสังคมสมหัติ ในการพัฒนาคุณธรรมความร่วงจรรยาบรรณอาจารย์สุนิน ปณิ โต จังหวัดตราด กลุ่momทรัพย์ชุมชนครรภ์เมือง ฯลฯ ที่เน้นให้ชุมชนนำเอาทุนที่มีอยู่ในชุมชน เป็นแนวทางในการช่วยเหลือกันในชุมชนของตนเอง (ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ , 2544 : หน้า 16)

ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่มีพื้นที่รับผิดชอบ ในเขตตำบลที่อยู่นอกเขตเทศบาล หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ยกเว้นองค์การบริหารส่วน จังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบลถูกจัดขึ้นตามพระราชบัญญัติสถาบันตำบลและองค์การบริหารส่วน ตำบล พ.ศ. 2537 มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีความเป็นอิสระในการดำเนินการภายใต้ขอบเขตที่ กฎหมายกำหนด มีรายได้ และมีทรัพย์สิน เป็นของตนเอง ตั้งแต่พระราชบัญญัติสถาบันตำบลและองค์ การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีผลบังคับจนถึงปัจจุบัน ได้มีการประกาศจัดตั้งองค์การบริหาร ส่วนตำบล รวมทั้งสิ้น 6,744 แห่ง ซึ่งในองค์การบริหารส่วนตำบล จะมี โครงสร้าง 2 โครงสร้าง ที่อยู่ในระบบการทำงานภายใต้ นามองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นๆ คือ

1. โครงสร้างองค์ขององค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย

1.1 สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

ทำหน้าที่เกี่ยวกับ : งานทั่วไป งานธุรการ งานพิมพ์ดีด งานการเจ้าหน้าที่ งานสวัสดิการ งานการประชุม งานเกี่ยวกับการตราข้อบัญญัติตำบล งานนิติกร งานการพาณิชย์ งานรัฐพิธี งานประชาสัมพันธ์ งานจัดทำแผนพัฒนาตำบล งานจัด ทำข้อบัญญัติ งานงบประมาณประจำปี งานขออนุมัติการดำเนินงานตามข้อบัญญัติ งานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

1.2 ส่วนการคลัง

ทำหน้าที่เกี่ยวกับ : การรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษา เงิน การตรวจเงิน การหักภาษีรายได้และการนำส่งภาษี งานเกี่ยวกับการตัดโอน เงินเดือน งานรายงานการเงินคงเหลือประจำวัน งานขออนุมัติเบิกตัดปีและขอ ขยายเวลาเบิกจ่าย งานจัดทำงบแสดงฐานะทางการเงิน งบทรัพย์สิน หนี้สิน งบ โครงการเงินสะสม งานจัดทำบัญชีทุกประเภท งานทะเบียนคุณเงิน รายได้ รายจ่าย งานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

1.3 ส่วนโยธา

ทำหน้าที่เกี่ยวกับ : งานสำรวจ ออกแบบ เก็บแบบค่อน อาคาร สะพาน แหล่งน้ำ ฯลฯ งานงบประมาณการราคาค่าใช้จ่ายตามโครงการ งานควบคุมอาคาร งานการก่อสร้าง และซ่อมบำรุงทาง อาคาร สะพาน แหล่งน้ำ งานควบคุมการก่อสร้าง งานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

2. โครงการสร้างการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีโครงการสร้างการบริหารงานตามพระราชบัญญัติสภาคตุลาภิบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2542 ที่มีโครงการสร้างการบริหารงาน 2 ส่วน ประกอบด้วย

2.1 สถาบันองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สมาชิกสถาบันองค์การบริหารส่วนตำบลที่มาจากการเลือกตั้ง โดยรายภูมิสิทธิ์เลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้าน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนหมู่บ้านละ 2 คน ประธานสถาบันองค์การบริหารส่วนตำบล ,รองประธานองค์การบริหารส่วนตำบล และเลขานุการสถาบันองค์การบริหารส่วนตำบล ที่เลือกมาจากสมาชิกสถาบันองค์การบริหารส่วนตำบลตามมติของสถาบันองค์การบริหารส่วนตำบล

สถาบันองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ 3 ประการ คือ :

1. ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบลเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติตำบล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณ รายจ่ายเพิ่มเติม
3. ควบคุมการปฏิบัติงานคณะกรรมการบริหารให้เป็นไปตามนโยบายและแผนพัฒนาตำบล กฎหมาย ระเบียบ และข้อคันของทางราชการ

1.2 คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่ง และรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน โดยสถาบันองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกจากสมาชิกสถาบันองค์การบริหารส่วนตำบลแล้วเสนอให้นายอำเภอแต่งตั้ง

คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ 4 ประการ

1. บริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามมติข้อบัญญัติ และแผนพัฒนาตำบลและรับผิดชอบการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อสถาบันองค์การบริหารส่วนตำบล
2. จัดทำแผนพัฒนาตำบลและงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อเสนอให้สถาบันองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาให้ความเห็นชอบ

3. รายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายเงินให้ส่วนราชการบริหารส่วน ตำบลทรายอ ประจำปีละ 2 ครั้ง
 4. ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ทางราชการมอบหมาย
3. บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่
- 3.1 บุคลากรฝ่ายส่วนราชการบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยสมาชิกส่วนราชการบริหารส่วนตำบลที่มาจาก การเลือกตั้ง หมู่บ้านละ 2 คน โดยมีวาระในการดำรงตำแหน่ง 4 ปี นับตั้งแต่ได้รับการเลือกตั้ง สำหรับประธานสภา,รองประธานสภา และเลขานุการสภา ที่เลือกตามติดอกสมาชิกส่วนราชการบริหารส่วนตำบล โดยมีนายอําเภอแต่งตั้ง
 - 3.2 บุคลากรฝ่ายบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน โดยส่วนของค์การบริหารส่วนตำบลเลือกจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลแล้วเสนอ นายอําเภอแต่งตั้ง
 - 3.3 บุคลากรผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย
 1. พนักงานส่วนตำบล ซึ่งเป็นบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณหมวดเงินเดือนที่ตั้งทางองค์การบริหารส่วนตำบล
 2. สูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล
 3. ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบรรจุลงให้ไปดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการชั่วคราว
4. ขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล
- เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่งมีศักยภาพที่แตกต่างกัน จึงได้มีการแบ่งขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบลออกเป็น 5 ขนาด หรือ 5 ชั้น โดยใช้เกณฑ์การแบ่ง 4 ด้าน คือ
- 4.1 ด้านการปกครอง ให้น้ำหนัก 20%
 - 4.2 ด้านเศรษฐกิจ ให้น้ำหนัก 55 %
 - 4.3 ด้านสังคม การศึกษาและวัฒนธรรม ให้น้ำหนัก 8 %
 - 4.4 ด้านการบริหารราชการ ให้น้ำหนัก 17 %
- สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลในการแบ่งชั้นดังกล่าว กรรมการปกครองได้มอบหมายให้นายอําเภอเป็นผู้ดำเนินการตามแบบประเมินที่กรรมการปกครองกำหนด ส่วนการประมวลผลข้อมูล กรรมการปกครองเป็นผู้ดำเนินการ โดยมีเกณฑ์การแบ่งชั้นองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

- องค์กรบริหารส่วนตำบล ชั้นที่ 1 : ต้องมีคะแนน 751 คะแนน ขึ้นไป
 - องค์กรบริหารส่วนตำบล ชั้นที่ 2 : ต้องมีคะแนน 701-750 คะแนน
 - องค์กรบริหารส่วนตำบล ชั้นที่ 3 : ต้องมีคะแนน 651-700 คะแนน
 - องค์กรบริหารส่วนตำบล ชั้นที่ 4 : ต้องมีคะแนน 551-600 คะแนน
 - องค์กรบริหารส่วนตำบล ชั้นที่ 5 : ต้องมีคะแนน 550 คะแนน ลงมา

ปัจจุบัน มีองค์การบริหารส่วนตำบล ชั้นที่หนึ่ง = 74 แห่ง, ชั้นที่ 2 = 78 แห่ง, ชั้นที่ 3 = 205 แห่ง, ชั้นที่ 4 = 844 แห่ง และ ชั้นที่ 5 = 5,543 แห่ง รวมทั้งหมดมีองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งสิ้น 6,744 แห่ง (กรมการปกครอง 2544)

5. การกิจและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

พระราชบัญญัติสภากองค์การบริหารส่วนตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.

2537 และแก้ไขเพิ่มเติมงานดังปัจจุบัน (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2542 บัญญัติให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีภารกิจและหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม นากจากนี้ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายดังกล่าว องค์การบริหารส่วนตำบลยังต้องมีภารกิจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณูปโภคที่สำคัญของประชาชนท้องถิ่นของตนเอง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 ภารกิจหน้าที่ ที่ต้องทำในเบตองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่

1. จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
 2. รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเรือ และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและลิงปีกูด
 3. ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
 4. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
 5. ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
 6. ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
 7. คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 8. ท่องถินและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิน
 9. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย โดยจัดสรรงบประมาณ หรือบุคลากร ให้ตามความจำเป็นและสมควร

1.2 การกิจและหน้าที่ ที่อาจจัดกิจการในเขตองค์กรบริหารส่วนตำบลซึ่งแต่ละ องค์กรบริหารส่วนตำบลสามารถเลือกจัดทำได้ตามความจำเป็นและความ ต้องการของท้องถิ่นแต่ละแห่ง ได้แก่

1. ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
 2. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่าง โดยวิธีอื่น
 3. ให้มีและบำรุงรักษาทางระบบน้ำ

4. ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
5. ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
6. ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
7. บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของรายภูมิ
8. คุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
9. หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์กรบริหารส่วนตำบล
10. ให้มีตลาด ท่าเที่ยนเรือ และท่าข้าม
11. กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
12. การท่องเที่ยว
13. การผังเมือง

(เอกสารรายงานผลการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งขององค์กรบริหารงานองค์กรบริหารส่วนตำบล, 2545, หน้า 6-9)

หลักการที่สำคัญในการวางแผนพัฒนาขององค์กรบริหารส่วนตำบล

1. ต้องกำหนดคุณลักษณะ คือ การกำหนดสภาพที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นในอนาคตหรือจุดหมายปลายทางของการพัฒนาที่จะดำเนินการให้สำเร็จ ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายระดมความคิดเห็นและความคาดหวังของคนในท้องถิ่น
2. มีเนื้อหาความคุณใน 3 ด้าน คือ
 - 2.1 ครอบคลุมการกิจหน้าที่ในทุกด้านขององค์กรบริหารส่วนตำบลที่กฎหมายกำหนด
 - 2.2 ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนา ได้แก่ เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนด้อยโอกาส ผู้ว่างงาน รวมทั้งกลุ่มอาชีพต่างๆ
 - 2.3 ครอบคลุมพื้นที่ทุกหมู่บ้านในเขตตำบล
3. สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของชาติ โดยคำนึงถึงทิศทางการพัฒนาของชาติ ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายรัฐบาล แนวทางพัฒนาจังหวัดและอำเภอ
4. น่าจะตอบสนองปัญหาและความต้องการของประชาชน โดยองค์กรบริหารส่วนตำบลต้องแสวงหาตรวจสอบ ศึกษาให้ชัดเจนว่าปัญหาที่แท้จริงของประชาชนคืออะไร และปัญหาใดมีความเร่งด่วนมากน้อยกว่ากัน และประชาชนต้องการมากที่สุด
5. ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม
 - 5.1 ให้ประชาชนร่วมจัดทำแผนโดย
 - ร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรบริหารส่วนตำบล

- ร่วมเสนอปัญหาความต้องการ โครงการ/กิจกรรม ตามกระบวนการประชาคม ทั้งระดับหมู่บ้าน/ตำบล

- 5.2 ให้ประชาชนได้ประเมินผลการปฏิบัติตามแผนขององค์กรบริหารส่วนตำบล โดยเมื่อสิ้นปีงบประมาณให้จัดประชุมประชาชน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นผ่านป้าย

(เอกสารชุดฝึกอบรมหลักสูตร การบริหารงานองค์กรบริหารส่วนตำบล (ฉบับปรับปรุง) ,2545 ,หน้า 87-88)

บทบาทของคณะกรรมการบริหาร

1. บทบาทในฐานะ “สมาชิกสภาองค์กรบริหารส่วนตำบล” ซึ่งมาตรา 46 ของพระราชบัญญัติสภาตำบล

และองค์กรบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ระบุไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา 46 สภาองค์กรบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบลเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์กรบริหารส่วนตำบล

(2) พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบังคับตำบล ร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี

ประจำปี และร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

(3) ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหาร ให้เป็นไปตามนโยบายและแผน

พัฒนาตำบลตาม 1. และกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ หรือ

2. บทบาทในฐานะ “กรรมการในคณะกรรมการบริหารองค์กรบริหารส่วนตำบล”

ซึ่งมาตรา 59 ของพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์กรบริหารส่วนตำบล ระบุไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา 59 คณะกรรมการบริหารมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) บริหารกิจการขององค์กรบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามมติข้อบังคับและแผนพัฒนาตำบลและรับผิดชอบการบริหารกิจการขององค์กรบริหารส่วนตำบลต่อสภากองค์กรบริหารส่วนตำบล

(2) จัดทำแผนพัฒนาตำบลและงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อเสนอให้สภากองค์กรบริหารส่วนตำบลพิจารณาให้ความเห็นชอบ

(3) รายงานผลการปฏิบัติตามและการใช้จ่ายให้สภากองค์กรบริหารส่วนตำบลทราบอย่างน้อยปีละสองครั้ง

(4) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ทางราชการมอบหมาย
รูปแบบของการจัดสวัสดิการ

รูปแบบของการจัดสวัสดิการในชุมชนนั้น ได้มีการจัดสวัสดิการตามความต้องการของแต่ละท้องถิ่นตามความจำเป็น ไม่ว่าจะเป็น

1. การดูแลและการรักษาพยาบาล
2. การช่วยเหลือด้านทุนการศึกษาเด็ก
3. การช่วยเหลือเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและผู้ติดเชื้อ
4. การช่วยเหลือเงินมาปักกิจศพ
5. การช่วยเหลือในรูปกองทุนอาชีพ
6. การช่วยเหลือปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น สะพาน น้ำประปา ฯลฯ

ซึ่งรูปแบบของการช่วยเหลือหรือการจัดสวัสดิการชุมชนนั้นจะมีหลากหลายตามสภาพปัจจุบันและความต้องการของแต่ละพื้นที่นั้นๆ ซึ่งการจัดสวัสดิการดังกล่าวจำเป็นจะต้องคำนึงถึงกิจกรรมเป้าหมายและความต้องการอย่างแท้จริงรวมไปถึงทรัพยากรที่มีอยู่ในการนำมาใช้ในการจัดสวัสดิการดังกล่าว

การมีส่วนร่วมองค์กรชุมชนในการจัดสวัสดิการ

ความหมาย ของการมีส่วนร่วม คือ กระบวนการที่ประชาชนเข้ามาร่วมเกี่ยวข้องกันในการดำเนินงาน คิด การตัดสินใจ แก้ไขปัญหาโดยใช้ความคิด ความชำนาญของประชาชนแก้ไขปัญหา (เอกสารการพัฒนาชนบท, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช, 2539 : หน้า 138)

จากรายงานการประชุมของ The Ad Hoc Group Of Expert เรื่อง “ Popular Participation As Strategy For Promoting Community Level Action National Development ” พบว่า คำว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ไม่สามารถให้คำจำกัดความที่ตายตัวได้ และมีการให้ความหมายต่างๆ กันไปในแต่ละประเทศ หรือแม้กระทั่งภายในประเทศเดียวกัน ในการที่จะเข้าใจความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นจะต้องดูบริบท (Context) ของแต่ละประเทศและสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ของประเทศนั้นๆ อย่างไรก็ตามที่ประชุมดังกล่าวได้เสนอความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน จะนำมาซึ่งโอกาสที่จะทำให้สมาชิกของชุมชนและสังคมสามารถเข้ามามีส่วนร่วมและมีอิทธิพลในกระบวนการพัฒนาและการแบ่งสรรผลของการพัฒนาอย่างเป็นธรรม ซึ่งหมายถึงการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริงเท่าเทียมกันในประเทศไทย

1. การแบ่งสรรผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเป็นธรรม
2. การตัดสินใจในรูปของการกำหนดเป้าหมาย การวางแผนนโยบาย การวางแผน และการปฏิบัติตามแผน ทั้งในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม

นอกจากนั้นการประชุมเรื่องการมีส่วนร่วม : นโยบายและกลวิธี จัดโดยศูนย์นักศึกษา
นโยบายสา

ธรรมสุข มหาวิทยาลัยหิดลร่วมกับกระทรวงสาธารณสุข ได้ให้คำจำกัดความกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขึ้นด้วยความสามารถในการจัดกระบวนการและควบคุมการใช้และการจ่ายทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ ต่อการดำเนินชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรี ในฐานะสมาชิกของสังคมการมีส่วนร่วมจะทำให้ประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปของการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนเองอย่างเป็นตัวของตัวเอง ” (ทวีทอง แหงรวิัฒน์ , 2527 : หน้า 3)

องค์การสหประชาชาติ ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าเป็นกระบวนการในการพัฒนาโดยมีการเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้น และมีพลังของประชาชนในด้านต่างๆคือ

1.ในกระบวนการตัดสินใจ เพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคม และการจัดสรรงบประมาณเพื่อบรรลุเป้าหมายนี้

2.ในการปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่างๆ โดยความสมัครใจ

“การมีส่วนร่วม” หมายถึง การมีส่วนร่วมในการพบทั่งสิรรค์ของสังคมรวมทั้งการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคลและการมีส่วนร่วมของกลุ่ม

การมีส่วนร่วมของประชาชน “เป็นกระบวนการให้ประชาชน เข้ามามาส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วม เกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของประชาชน ให้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชน แก้ไขปัญหาร่วมกัน การใช้ทรัพยากรที่เหมาะสม และสนับสนุนผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้อง” (สุรัสวัสดิ์ หุ่นพยนต์, 2526.หน้า19)

การเข้าไปมีส่วนร่วมของสังคม “เป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจในลักษณะ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อกลุ่มคน และระหว่างกลุ่มคนต่อกลุ่มคน ซึ่งเป็นส่วนประกอบของกิจกรรมของกลุ่มนี้ๆ ซึ่งอาจจะเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ “ (Hay,1958: P9)

“การมีส่วนร่วมการพัฒนาได้ว่า จะต้องมีคุณลักษณะของการให้ประชาชนได้ทราบนักถึงสภาพที่เป็นอยู่ทั้ง ศักยภาพทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยเจ้าหน้าที่ทางภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีคุณลักษณะของการให้ประชาชน สามารถตรวจสอบได้ การที่เป็นอยู่ของตนเอง และการกระทำเพื่อให้บรรลุจุดหมายของตน ซึ่งจะต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงโดยตัวของประชาชนเอง ไม่ใช่เกิดจากอิทธิพลภายนอก” (Bhasin, 1978 : P 46)

การมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ว่าเป็นกระบวนการดำเนินงานรวมพลังของประชาชน โดยมีคุณลักษณะว่าสมาชิกในชุมชนนี้ จะต้องร่วมมือกันวางแผนและการปฏิบัติงาน เพื่อสนับสนุน ต้องการหรือแก้ปัญหาของประชาชนในชุมชน (ไพรожน์ สุขสัมฤทธิ์, 2531 ,หน้า 24)

การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น เป็นการให้ประชาชนเป็นผู้คิดก็นปัญหา เป็นผู้ทำทุกอย่าง ซึ่งไม่ใช่ การกำหนดภารณกิจแล้วให้ประชาชนมาร่วมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หากแต่ทุกอย่างจะต้อง เป็นเรื่องของประชาชนคิดขึ้นมา (ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์, บรรณาธิการ,2527,หน้า 320)

เรื่องนโยบายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาว่า นโยบายการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการพัฒนา หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริมสนับสนุนและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ทั้งส่วนบุคคล กลุ่มชน ชุมชน สังคม มูลนิธิ และองค์กร อาสาสมัครรูปแบบต่างๆ ให้ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องรวมกัน (ไพรัช เดชะรินทร์ ,2527, หน้า 6)

จากความหมายของการมีส่วนร่วมที่กล่าวข้างต้น มีส่วนที่คล้ายคลึงกัน 4 ประเด็น กล่าวคือ

1. อbania การเข้าไปควบคุมและตัดสินใจของประชาชน
2. ความสมัครใจ ความเห็นพ้องต้องกันของประชาชนในการเข้าไปแก้ปัญหา
3. โอกาสที่รัฐบาลเชื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมและทำการส่งเสริม
4. การยอมรับในความรู้ ความสามารถและศักดิ์ศรีของประชาชน

จากการรวมความหมายของการมีส่วนร่วมและศึกษาความหมายต่างๆ มาแล้ว นั้นสามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการกระทำที่ประชาชนมีความสมัครใจเข้ามา มีส่วนร่วมในการกำหนด การเปลี่ยนแปลง ทั้งเพื่อตัวเองและกลุ่ม โดยให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม ในการตัดสินใจในทุกกระบวนการเพื่อตนเอง และกลุ่มของเขามีส่วนดำเนินการเพื่อให้บรรลุ ถึงวัตถุประสงค์ที่ปราบนาหรือที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ต้องมิใช่เป็นการกำหนดกรอบความคิดจากภายนอก

การสร้างความเข้มแข็งโดยให้ประชาชนในกลุ่มที่แตกต่างหลากหลาย โดยเฉพาะผู้ที่มีส่วนได้เสียในปัญหา ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง นับได้ว่าเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะอดีต 40 – 50 ปีที่ผ่านนั้น พบว่าบทบาทและการแนวคิดกระบวนการการดำเนินงานของหน่วยงานราชการตั้งแต่ส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น คือ ผู้กำหนดทิศทางการดำเนินงาน ต่างๆ ตามที่ตนเองคาดหวังและเมื่อมีกระแสการเปลี่ยนแปลงแนวคิดและกระบวนการการดำเนินงาน โดยเฉพาะในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ได้มีการผลักดันให้มีกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น ในทุกระดับตั้งแต่การมีโอกาสสร้างสรรค์แผนพัฒนาประเทศ และ ต่อมากระแสการมีส่วนร่วมในระดับนโยบายและกิจกรรมต่างๆ ไปถึงขั้นของการเรียกร้องสิทธิของ ประชาชน ที่มิใช่เพียงแค่เรื่องของการให้โอกาสแก่ประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้นแต่รวมไปถึงสิทธิ อำนาจในการจัดการวิถีชีวิตและทรัพยากรชุมชนตนเอง (โอกาส ปัญญา,2542 หน้า 8)

การจะสร้างความสมดุลของการพัฒนา คือ การทำให้การพัฒนานี้เกิดความนุ่มนวลและดาวรุ่งเป็นหัวใจของการพัฒนาจะต้องเน้นการมีส่วนร่วม อันเกิดจากการผลึกกำลัง ราชการ ประชาชน ทุกระดับจะต้องเป็นเรื่องเดียวกัน (โภสิต บ้านเปี่ยมรัตน์ ,2536 : หน้า 154)

ดังนั้นเราจะพบว่าการมีส่วนร่วมรัฐนั้นนำไปได้ว่าเป็นรากฐานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการดำเนินงานทุกขั้นตอน เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนและตอบสนองและสอดคล้องกับการแก้ไขปัญหา

1.1 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ขึ้นอยู่กับพฤติกรรม บุคลิกและการชูงใจ(Dale Carnegie) เผยแพร่เรื่องของการทำงานของคนที่ตอบสนองกับความต้องการขั้นพื้นฐานว่ามีองค์ประกอบใดๆ ก็ได้แก่

1. สุขภาพ การมีชีวิต
2. อาหาร
3. ทรัพย์สิน,เงิน,สิ่งของ
4. ชีวิตและอนาคต
5. ความสุข
6. ความรู้สึกเป็นคนสำคัญ

ซึ่งจากการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมนั้น ได้มีการนำเอาทฤษฎีต่างๆ มาเป็นองค์ประกอบในการดำเนินงาน เช่น ลักษณะการมีส่วนร่วม

ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้ 2 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมที่แท้จริง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบโครงการ เริ่มตั้งแต่ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและความต้องการร่วมคิด และวิธีการแก้ไขปัญหา หรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ร่วมวางแผนนโยบาย แผนงาน หรือโครงการ ร่วมตัดสินใจหรือใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ร่วมปฏิบัติตามนโยบายหรือแผนงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้และร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล
2. การมีส่วนร่วมที่ไม่แท้จริง เป็นการมีส่วนร่วมเพียงบางส่วน โดยเฉพาะเข้าร่วมในการปฏิบัติตามโครงการที่ได้มีการกำหนดไว้แล้ว (ไฟรอนน์ สุขสัมฤทธิ์,2531,หน้า 26-27)

ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

จากการศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมหรือ โครงการ ต่างๆ พบร่วมมีผู้ให้ความสนใจศึกษาเกี่ยวกับขั้นตอนของการมีส่วนร่วมพอสรุปได้ดังนี้

1. ร่วมศึกษาปัญหา สาเหตุของปัญหา และความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดสร้างรูปแบบการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหา และสนับสนุนความต้องการของชุมชน
3. ร่วมกำหนดทิศทาง แผนงาน โครงการหรือกิจกรรม
4. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบบริหารการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ
6. ร่วมลงทุนในกิจกรรม ตามขีดความสามารถของตนเอง
7. ร่วมปฏิบัติงานตามแผน โครงการและกิจกรรมที่วางไว้
8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และซ่อนแซม บำรุงรักษาผลที่เกิดจากกิจกรรม (ไฟรัตน์ เดชรัตน์, 2527, หน้า 6-7)

รูปแบบการจัดสวัสดิการให้กับเด็กและเยาวชน โดยองค์การบริหารส่วนตำบล ร่วมกับ องค์กรชุมชน

การพัฒนาเด็กถูกมองว่า เป็นการที่เด็กคนหนึ่งค่อยๆ ไต่บันไดแห่งความสามารถขึ้นไปตามลำพัง หลาย ๆ คนพยายามอธิบายทฤษฎีการพัฒนาเด็กมากขึ้น เพื่อให้เข้าใจบทบาทของผู้ใหญ่ในการพัฒนาเด็กดีขึ้นด้วย การมีส่วนร่วมของเด็กไม่ได้หมายความถึงการเข้าไปแทนที่ผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่นั้นต้องเรียนรู้การฟัง การช่วยเหลือและการนำทางด้วย รวมทั้งเมื่อไรควรพูด ไม่ควรพูด เราไม่ควรคิดถึงการพัฒนาการตามวัยของเด็กในการมีส่วนร่วมว่าเป็นขั้นตอนง่ายๆ เมื่ອនการพลิกหนังสือไปที่ละหน้า แต่เราสามารถมองว่ามีอะไรที่เด็กจะทำได้ร่วมกับเด็กอื่นๆ บ้างด้วยการสนับสนุนของผู้ใหญ่

เราอาจจะหลงทาง ได้ถ้าเราใช้ขั้นตอนการพัฒนาง่ายๆ หรือใช้บรรทัดฐานที่สัมพันธ์กับอายุในการวัดความสามารถของเด็ก แม้ว่าเราจะเป็นต้องคุ้นเคยกับช่วงตอนที่สำคัญในการพัฒนาการของเด็ก เช่น การพัฒนาขีดความสามารถของเด็กที่จะรับรู้มุมมองของผู้อื่น เราต้องระลึกว่าอายุของเด็กที่จะเข้าสู่ขั้นพัฒนาการนี้ย่อมแตกต่างกันไปตามสภาพวัฒนธรรมและลักษณะเฉพาะของเด็กแต่ละคน

สิ่งสำคัญทัดเทียมกับการค้นพบความสามารถในการคิดและพูดของเด็กก็คือ แรงจูงใจเบื้องหลังพฤติกรรมของเด็กเด็กที่มีปัญหาหรือขาดความภูมิใจในตัวเองจะไม่ค่อยแสดงออกซึ่งความสามารถที่จะคิดหรือทำงานรวมกลุ่มด้วยเหตุนี้การมีส่วนร่วมของเด็กเหล่านี้จะต่ำกว่าที่คาดไว้ เราจะต้องทำให้เกิดสถานการณ์ที่เด็กกลุ่มนี้จะมีโอกาสแสดงความสามารถออกมาอย่างดีที่สุด เช่น เดียวกันที่เราต้องใช้เทคนิคต่างๆ ช่วยให้ผู้ใหญ่รับฟังเด็กให้มากขึ้นด้วย (โรเจอร์ เอ สาร์ท “ การมีส่วนร่วมของเด็ก “ ยูนิเซฟ-องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ, หน้า 35-36)

เด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบากเป็นพิเศษ “ โดยหมายถึง เด็กซึ่งไม่มีครอบครัวหรือมีครอบครัวแต่ถูกอกคุกคาม โดยภัยพิบัติต่างๆ เช่น ความยากจน โรคภัย หรือความแตกแยก ซึ่งทำให้การต้องการขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กไม่ได้รับการตอบสนอง หรือเด็กอีกบางส่วนก็มีชีวิตในครอบครัวที่ทารุณ

หรือหอดทิ้งพวกรา เด็กๆ จำเป็นต้องได้รับการปกป้องจากสิ่งเหล่านั้น สำหรับงานวิจัยครั้งนี้จะเป็น
นำการเข้ามายืนทบทวนการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหรือ อบต.
ซึ่งในที่นี้มิได้หมายความว่าองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นไม่ได้ดูแลเด็กกลุ่มนี้ แต่ที่ผ่านกระบวนการ
การช่วยเหลืออาจไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริง หรือเป็นทำการเชิงช่วยเหลือมากกว่า จึงอาจจะ
ต้องมีการศึกษาถึงการป้องกันกับปัญหาด้วย

แต่การทำงานจะมองเป็นการกิจของผู้ใดผู้หนึ่ง หรือหน่วยงานหน่วยงานหนึ่งนั้น คงจะเป็นการพัฒนาที่เป็นการทำงานที่ไม่จะเป็นผลสำเร็จ กับกระบวนการในสภาวะปัจจุบันแล้ว ต้องมีการทำงานแบบภาคีมากขึ้น โดยเฉพาะ องค์กรชุมชน ที่ประกอบด้วยคนในชุมชนเอง อยู่ใกล้กับปัญหามากที่สุด ร่วมกับหน่วยงานองค์กรบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นตัวแทนชาวบ้านที่เข้าบริหารจัดการในทั้งส่วนงบประมาณและแผนงานแนวทาง โดยบทบาทกับการทำงานพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กสตรี ผู้สูงอายุ และผู้พิการ เป็นอำนาจหน้าที่จะต้องดำเนินการอยู่แล้ว เพียงแต่กระบวนการทำงานคงจะต้องมาร่วมกันค้นหารูปแบบที่เปลี่ยนไปตามสถานการณ์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้ได้การแก้ไขที่ยั่งยืนที่สุด

การจัดสวัสดิการให้กับเด็กและเยาวชนในชุมชน

ความหมายการจัดสวัสดิการให้กับเด็กและเยาวชนในชุมชน

คือ การให้ความช่วยเหลือ หนุนเสริม การให้และการเกี้ยวกูล ที่ไม่เฉพาะด้านปัจจัยสี่เท่านั้นแต่ยังรวมหมายถึงการแสดงออกทางพฤติกรรม ทางสังคมที่ทำให้ผู้ที่ได้รับรู้สึกดีขึ้น เป็นจุดมุ่งหมายที่อาศัยพื้นฐานทางวัฒนธรรมประเพลิง ความสัมพันธ์ทางสังคมเข้ามามีส่วนในการดำเนินการ โดยคนในชุมชน เครือญาติ เพื่อนบ้าน ที่ใกล้ชิด องค์กรในท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในท้องถิ่น ที่มีการมีส่วนร่วมรับรู้ ร่วมแก้ปัญหา และร่วมได้ประโยชน์ เพื่อให้การจัดสวัสดิการให้กับเด็กและเยาวชนได้อย่างทั่วถึง และสิ่งที่แตกต่างจากการจัดสวัสดิการให้กับกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ คือ การให้การหนุนเสริมให้พ�กษาเหล่านั้นอยู่ได้ด้วยตัวของเขารอง มิใช่การสนับสนุนช่วยเหลือไปตลอดเวลาก็

บทที่ 2 วิธีการวิจัย

2.1 ขอบเขตพื้นที่การศึกษาวิจัย

พื้นที่ศึกษาประกอบด้วย ตำบลบ้านหลวง อําเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 10 หมู่บ้าน ดังนี้

1. หมู่ 1 บ้านหลวง
2. หมู่ 2 บ้านป่าแเดด
3. หมู่ 3 บ้านสันห้าง
4. หมู่ 4 บ้านป่าก้อ
5. หมู่ 5 บ้านป่าแดง
6. หมู่ 6 บ้านใหม่โพธิ์งาม
7. หมู่ 7 บ้านจัดสรร
8. หมู่ 8 บ้านใหม่รายคำ
9. หมู่ 9 บ้านป่าแดงอกริเวณ
10. หมู่ 10 บ้านโปงพัฒนา

2.2 แหล่งข้อมูล

2.2.1 กลุ่มเป้าหมาย หรือแหล่งข้อมูล

1. เด็ก หมายถึง เด็กที่มีอายุระหว่าง 0 – 14 ปี ได้แก่

1.1 เด็กกำพร้าเอกสาร ประกอบด้วย

- พ่อแม่เลี้ยงชีวิตทั้งคู่ด้วยโรคเอดส์
- พ่อหรือแม่ บุคคลใดบุคคลหนึ่งเสียชีวิตด้วยโรคเอดส์

1.2 เด็กถูกทอดทิ้ง (ครอบครัวหย่าร้าง)

1.3 เด็กที่อยู่ในการดูแลของผู้ปกครองอายุ ต่ำกว่า 20 ปี

1.4 เด็กที่ได้รับผลกระทบจากปัญหายาเสพติด

2. เยาวชน หมายถึง ผู้ที่มีอายุระหว่าง 15 – 17 ปี ได้แก่

2.1 เยาวชนที่กำพร้าเอกสาร ประกอบด้วย

- พ่อแม่เลี้ยงชีวิตทั้งคู่ด้วยโรคเอดส์
- พ่อหรือแม่ บุคคลใดบุคคลหนึ่งเสียชีวิตด้วยโรคเอดส์

2.2 เยาวชนที่ถูกทอดทิ้ง (ครอบครัวหย่าร้าง)

2.3 เยาวชนที่อยู่ในการดูแลของผู้ปกครองอายุ ต่ำกว่า 20 ปี

2.4 เยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากปัญหายาเสพติด

3. กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการคูแลเด็กในชุมชน

3.1 ผู้ปกครองเด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 50 คน จาก 10 หมู่บ้าน

3.2 ครูผู้คูแลเด็กในสถานศึกษา ได้แก่

- ครูพี่เลี้ยงผู้คูแลศูนย์เด็กเล็ก จำนวน 4 คน จากศูนย์ฯ 4 แห่ง

(ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหลวง, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านป่าแดง , ศูนย์เด็กเล็กบ้านสันห้าง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านป่าแดง , คณะครุในโรงเรียน ท้องถิ่น จำนวน 9 คน จาก 3 โรงเรียน (โรงเรียนบ้านหลวง ครุ 3 คน , โรงเรียนบ้านป่าก้อ ครุ 3 คน และ โรงเรียนบ้านป่าแดง ครุ 3 คน)

3.3 ผู้นำชุมชนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ได้แก่

- ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 10 คน = จาก 10 หมู่บ้าน ในตำบลบ้านหลวง

- สมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านหลวง (อบต.) จำนวน 20 คน

- กลุ่มสตรีแม่บ้าน จำนวน 30 คน จาก 10 หมู่บ้าน

- อสม. จำนวน 50 คน จาก 10 หมู่บ้าน

- กลุ่มคนชรา จำนวน 20 คน จาก 10 หมู่บ้าน

- พระสงฆ์ จำนวน 7 รูป จาก 7 วัด (7 หมู่บ้าน)

1.4 หน่วยงานราชการในชุมชน ได้แก่

- องค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านหลวง 1 แห่ง 20 คน

- อนามัยประจำตำบล 2 แห่ง

- โรงเรียนในชุมชน 3 แห่ง (โรงเรียนบ้านหลวง , โรงเรียนบ้านป่าแดง และ โรงเรียนบ้านป่าก้อ) 3 คน

1.5 กลุ่มองค์กรชุมชน และหน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชน ได้แก่

- กลุ่มเครือข่ายผู้ดีเชื้อและองค์กรชุมชน ต.บ้านหลวง จำนวน 30 คน

- โครงการพัฒนาเมืองฝาง 1 คน

2.3 เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3.1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป สถานะ บทบาท ศักยภาพ และข้อจำกัดของชุมชน

2.3.2 การศึกษาข้อมูลสภาพปัจุบัน สาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหา ที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน รวมทั้งครอบครัวเด็กกลุ่มเป้าหมาย โดยภาพรวมทั้งตำบลจากพื้นที่เป้าหมายทั้งกลุ่มนบุคคล และทั้งข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชน โดยดำเนินกิจกรรม ดังนี้

- จัดเวทีสรุปวิเคราะห์ปัญหา

- จัดเวทีวางแผนการดำเนินงาน

2.4 วิชีวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์จากการมีส่วนร่วมขององค์ประกอบในชุมชน โดยการจัดเวลาที่สัมมนา หารือ สัมภาษณ์ สังเกต และแบบประเมินผลวิเคราะห์ ในกลุ่มวิเคราะห์กกลุ่มเป้าหมาย คือ

1. กลุ่มข้าราชการที่อยู่ในการครุภูนพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย หมวดสถานีอนามัย, ครุภูนโรงเรียนสถานศึกษา, พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล, ตำรวจประจำที่บ้านตำบล บ้านหลวง, หน่วยงานอื่นๆ ที่เข้ามาประสานและร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง อาทิ เช่น ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอาชีวศึกษา, ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ สาขา 2 สันติหนึ่ง, พัฒนาชุมชนอาชีวศึกษา และปักครองอาชีวศึกษา
2. องค์กรชุมชนในตำบลบ้านหลวง ประกอบด้วย กลุ่มศรีแม่บ้านตำบลบ้านหลวง, ชุมชนผู้สูงอายุตำบลบ้านหลวง, กลุ่มเครือข่ายพัฒนาอาชีพเพาะเห็ด-นวดแพนไทย, กลุ่มเครือข่ายประชาชนเดอดส์ตำบลบ้านหลวง และกลุ่มคณะกรรมการเพื่อสิทธิเด็ก ตำบลบ้านหลวง
3. หน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชน คือ โครงการพัฒนาเมืองฝาง, องค์การแพลนอินเตอร์ เนชั่นแนล, มูลนิธิศุภนิมิตรประเทศไทยพื้นที่อำเภอฝาง

2.5 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เน้นกระบวนการชุมชนที่ใช้วัฒนธรรมเข้ามาดำเนินการแก้ไขปัญหา โดยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

1. ประชุมทีมวิจัยเพื่อเตรียมความพร้อม และสร้างความเข้าใจในกระบวนการทำวิจัย
2. การทบทวนเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ทั้งในชุมชนและนอกชุมชน
3. การประเมินสถานการณ์ / เก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ 10 หมู่บ้าน
 - 3.1 แบบสัมภาษณ์และสอบถาม เพื่อจัดเก็บข้อมูลทั่วไป สถานะภาพ บทบาท ศักยภาพของชุมชนและข้อจำกัดของชุมชน จากพื้นที่กลุ่มเป้าหมาย 10 หมู่บ้าน
 - 3.2 การใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านเด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเดอดส์, ยาเสพติดและเด็กที่พ่อแม่หย่าร้าง จากเด็กและเยาวชน เช่น
 - ข้อมูลประเภทเด็ก
 - ข้อมูลการศึกษา
 - ข้อมูลกลุ่มอายุ
 - ข้อมูลสภาพปัญหา
 - ข้อมูลการอยู่อาศัย
 - ข้อมูลสภาพพฤติกรรม
 - ข้อมูลสภาพร่างกาย

- ข้อมูลสภาพจิตใจ

4. จัดเวทีเรียนรู้ ชาวบ้านแต่ละหมู่บ้านรวม 10 หมู่บ้านฯลฯ 1 ครั้งฯลฯ 10 คน รวม 10 ครั้ง เพื่อเตรียมความพร้อม และสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสภาพปัญหาของชุมชนและประเมินสถานการณ์ พร้อมทั้งวิเคราะห์ปัญหาและศักยภาพของชุมชน ,ปัจจัยของปัญหาของเด็กแต่ละคน จัดประเทกกลุ่มเด็กตามประเภทปัญหา โดยนำเสนอบรรูปในภาพรวมพร้อมทั้งร่วมกันกำหนดครูปแบบและกิจกรรมที่จะทดลองจัดสวัสดิการ และคัดเลือกตัวแทนแต่ละหมู่บ้าน ฯลฯ 10 คน เพื่อเป็นคณะกรรมการ สวัสดิการเด็กและเยาวชนตำบลบ้านหลวง และให้แต่ละหมู่บ้านกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ สวัสดิการฯหมู่บ้านและตำบล พร้อมทั้งการติดตามการปรับปรุงและประเมินผลกิจกรรม

5. ประชุมคณะกรรมการดำเนินงานด้านสวัสดิการตำบล เพื่อวางแผนทดลองปฏิบัติและสร้าง กลไกการทำงานร่วมกัน และคัดเลือกผู้ประสานงานเด็กดับหมู่บ้าน พร้อมทั้งร่วมกันร่าง กติกา กฎเกณฑ์ เพื่อให้แต่ละชุมชนทั้ง 10 หมู่บ้านพิจารณา กติกาดังกล่าว

6. จัดประชุมคณะกรรมการสวัสดิการเด็กตำบลเพื่อกำหนดกติกา ตามที่ทั้ง 10 หมู่บ้าน พิจารณาเห็นชอบ เพื่อเป็นกติกา กฎเกณฑ์และกลไกการดูแลและช่วยเหลือเด็ก พร้อมทั้งนำเสนอ ให้ อบต.กำหนดเป็นข้อบังคับ และบรรจุเป็นแผนงานประจำของ อบต.

7. ประชุมคณะกรรมการสวัสดิการเด็กและเยาวชนตำบลเพื่อกำหนดแผนงานและงบ ประมาณการจัดตั้งกองทุนดูแลและช่วยเหลือเด็ก พร้อมทั้งการติดตามการปรับปรุงและประเมิน ผลกิจกรรม

8. รายงานความก้าวหน้า ฉบับที่ 1

9. การจัดกิจกรรมสัมพันธ์ที่เด็ก เยาวชน ผู้ปกครอง อบต. องค์กรชุมชน ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน พร้อม ทั้งการติดตามการปรับปรุงและประเมินผลกิจกรรม

10. จัดเวทีเรียนรู้และเพิ่มทักษะด้านอาชีพให้กับเยาวชน และผู้ปกครอง (อาชีพ , ทักษะ ความรู้) ตามศักยภาพและความสามารถของเยาวชนและผู้ปกครอง ซึ่งสามารถส่งเสริมอาชีพด้าน ช่าง และ เพาะเห็ด พร้อมทั้งการติดตามการปรับปรุงและประเมินผลกิจกรรมและการเรียนรู้ของ กลุ่มเป้าหมาย

11. จัดเวทีสร้างความเข้าใจกับกลุ่มเสียง (ครอบครัว, พ่อแม่, เด็ก และเยาวชน) หรือญาติ โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ประเด็น “ครอบครัวศึกษา” เพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักรถึง ปัญหา รวม50 คน พร้อมทั้งการติดตามการปรับปรุงและประเมินผลกิจกรรม

12. จัดเวทีสรุปบทเรียน เพื่อทบทวน ปรับปรุง รูปแบบ กลไก และกระบวนการจัดสวัสดิการสำหรับเด็กและเยาวชน โดยใช้วัฒนธรรมชุมชนและความร่วมมือระหว่าง อบต.และองค์กรชุมชนตำบลบ้านหลวง ให้สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของชุมชนตำบลบ้านหลวง
13. จัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

บทที่ 3

สถานการณ์และสภาพปัจจุบันเด็กและเยาวชน

3.1 ข้อมูลพื้นฐานชุมชน

- ประวัติของชุมชน

ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ แต่เดิมหมู่บ้านในตำบลบ้านหลวงได้ขึ้นตรงต่อตำบลสันต้นหมื่น อำเภอแม่อาย ต่อมาตำบลบ้านหลวงได้แยกออกจากตำบลสันต้นหมื่น เมื่อปี พ.ศ. 2523 ตอนนั้น ตำบลบ้านหลวง มี 5 หมู่บ้าน คือ บ้านหลวง, บ้านป่าแಡด, บ้านสันห้าง, บ้านป้าก้อ และบ้านป่าแดง ส่วนในการปกครองครั้งแรก กำหนดตำบลบ้านหลวง คือ นายอ้ายใจแวง ของหมู่บ้านป่าแดง มีนายดวงคำ ขัดเจียว และนายทา ก่องคำ เป็นสารวัตรกำนัน และมีผู้ช่วยกำนัน 2 คน คือ นายสว่าง ก้อนแปง กับนายเจียว จินะใจ

ต่อมา นายอ้ายใจแวง เกษียณอายุ เมื่อปี พ.ศ. 2532 ตำแหน่งว่างลง ต่อมาได้มีการเลือกตั้งกำนันขึ้นใหม่ โดยมีวาระ 5 ปี (ตามกฎหมายใหม่ผู้ใหญ่บ้านและกำนัน ต้องมีวาระ 5 ปี) ต่อจากนั้นได้มีการเลือกกำนันขึ้นมาใหม่ โดยมีผู้สมัคร 2 คน คือ นายดวงคำ ขัดเจียว ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 5 ที่ได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านแทนกำนันคนเดิมที่เกษียณไปพร้อมกับตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 5, นายมา สีเจียว ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 บ้านหลวง ผลออกมานี้ได้รับเลือกเป็นกำนันตำบลบ้านหลวงต่อจากนายอ้ายใจแวง คือ นายดวงคำ ขัดเจียว ต่อมา นายดวงคำ ขัดเจียว ได้เกษียณอายุกำนันลง ได้มีการเลือกตั้งขึ้นใหม่ คือ นายสมบัติ สันใจ หมู่ที่ 5 เป็นกำนันตำบลบ้านหลวงจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตั้งหมู่บ้านในตำบลบ้านหลวง

- 2532 – 2534 มีหมู่บ้านในการปกครอง 5 หมู่บ้าน(บ้านหลวง, ป่าแಡด, สันห้าง, ป้าก้อ และป่าแดง)
- 2535 มีหมู่บ้านเพิ่มขึ้นใหม่ 1 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 6 บ้านใหม่โพธิ์งาม ที่แยกมาจากหมู่ที่ 4 บ้านป้าก้อ
- 2537 มีหมู่บ้านเพิ่มขึ้นใหม่ 1 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 7 บ้านจัดสรร ที่แยกจากหมู่ที่ 1 บ้านหลวง
- 2543 มีหมู่บ้านเพิ่มขึ้นใหม่ 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 8 บ้านใหม่ทรายคำ และหมู่ที่ 9 บ้านป่าแดงอวิรัตน์ ที่แยกมาจากหมู่ที่ 5 บ้านป่าแดง
- 2544 มีหมู่บ้าน เพิ่มขึ้นใหม่ 1 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 10 บ้านโปงพัฒนา ที่แยกมาจากหมู่ที่ 8 บ้านใหม่ทรายคำ

ปัจจุบัน ตำบลบ้านหลวง มีทั้งหมด 10 หมู่บ้าน โดยมีหมู่บ้านที่มีชาวไทยพื้นราบ 7 หมู่บ้าน และชาวไทยภูเขาร่วมด้วย 3 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 3, หมู่ที่ 9, หมู่ที่ 10 มีผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน อาศีพหลักในตำบลบ้านหลวงส่วนใหญ่ทำการเกษตรกรรม ทำไร่ ทำนา รับจ้าง

- ที่ตั้ง อาณาเขต

ตำบลบ้านหลวงตั้งอยู่ทางใต้ของอำเภอแม่อาย มีเส้นคมนาคมผ่านไป คือ ถนนผ่านตำบลสันตันหมื่อ เข้าสู่ถนนฝาง - ท่าตอน ซึ่งเป็นอีกเส้นทางหนึ่งที่สามารถเดินทางไปจังหวัดเชียงรายได้ โดยอำเภอแม่อาย ของจังหวัดเชียงรายเป็นอำเภอใกล้ที่สุด ระยะทางจากตำบลบ้านหลวงห่างจากที่ว่าการอำเภอแม่อาย 18 กิโลเมตร (ห่างจากที่ว่าการอำเภอฝาง 13 กิโลเมตร) และตำบลบ้านหลวง ห่างจากจังหวัดเชียงใหม่ มาทางทิศเหนือ 163 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อ ตำบลสันตันหมื่อ อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่

ทิศใต้ ติดต่อ ตำบลแม่กะ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันตก ติดต่อ เขตอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

ทิศตะวันออก ติดต่อ ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

- สักษณะภูมิประเทศ

ตำบลบ้านหลวงมีสภาพทางภูมิศาสตร์เป็นราบลุ่มสลับกับภูเขาบางพื้นที่ ด้านทิศตะวันออกเป็นภูเขาสูง ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร โดยมีน้ำตกคาดตระแคลง เป็นต้นน้ำ สภาพอากาศในพื้นที่เป็นป่าร้อน อากาศเย็นในฤดูหนาวเหมาะสมสำหรับการทำเกษตรทางด้านไม้ผล โดยเฉพาะ ส้ม ลำไย องุ่น มะม่วง

ตำบลบ้านหลวง มีพื้นที่ทั้งหมด 72,813 ตารางกิโลเมตร เป็นเนื้อที่เฉพาะสวนผลไม้ประมาณ 2,810 ไร่ พื้นที่เกษตรอื่น ๆ 49,850 กิโลเมตร พื้นที่ชุมชน 100 ไร่ พื้นที่สาธารณูปโภค 567 ไร่ พื้นที่ป่าไม้ 71,603 กิโลเมตร และพื้นที่อาศัย 643 ไร่

ประชากรนับถือศาสนาพุทธ จำนวน 3,000 คน และนับถือศาสนาคริสต์ จำนวน 500 คน

ประชาชนในตำบลบ้านหลวง มีเชื้อชาติที่หลากหลาย ซึ่งสามารถจำแนกได้ ดังนี้ สัญชาติไทย จำนวน 3,000 คน คนไทยใหญ่ จำนวน 200 คน และคนจีน 10 คน กระจายอยู่ทั่วทุกหมู่บ้านในตำบลบ้านหลวง นอกจากนี้ในพื้นที่ตำบลบ้านหลวง ยังประกอบไปด้วย ชาวไทยภูเขาที่หลากหลายชนเผ่า แต่ที่พบมากที่สุด คือ ชนเผ่าอาข่า (อีก็อ) , มูเซอ (แดง , คำ) ชนเผ่าลาหู่ ซึ่งพบมากที่สุดใน พื้นที่หมู่ที่ 3 , ที่ 9 และที่ 10

มีจำนวนหมู่บ้านในการปกครอง 10 หมู่บ้าน จำนวนครอบครัวทั้งหมด 1,164 ครัวเรือน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 4,138 คน แยกเป็นชาย จำนวน 2,242 คน เป็นหญิง จำนวน 1,896 คน

3.2 ข้อมูลสภาพสังคมและวัฒนธรรม

- ประชากรตำบลบ้านหลวง

ตารางที่ 1: แสดงข้อมูลด้านประชากรตำบลบ้านหลวง แยกตามหมู่บ้าน ได้ดังนี้

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร	เพศชาย	เพศหญิง
1	บ้านหลวง	154	462	230	323
2	บ้านป่าแดง	146	376	143	233
3	บ้านสันห้าง	155	481	240	241
4	บ้านป่าก้อ	72	237	121	116
5	บ้านป่าแดง	148	714	505	209
6	บ้านใหม่โพธิ์งาม	66	220	110	110
7	บ้านจัดสรร	60	207	111	96
8	บ้านใหม่ทรายคำ	103	304	159	145
9	บ้านป่าแดงอวิภูรณ์	91	263	130	133
	บ้านโปงพัฒนา	169	774	397	377
รวม		1,164	4,038	2,146	1,892

- การตั้งถิ่นฐาน

ตำบลบ้านหลวง มีพื้นที่ทั้งหมด 72,813 ตารางกิโลเมตร เป็นเนื้อที่เฉพาะส่วนผลไม้ ประมาณ 2,810 ไร่ พื้นที่เกษตรอื่น ๆ 49,850 กิโลเมตร พื้นที่ชุมชน 100 ไร่ พื้นที่สาธารณะ ประโยชน์ 567 ไร่ พื้นที่ป่าไม้ 71,603 กิโลเมตร และพื้นที่อาศัย 643 ไร่

สภาพทางเศรษฐกิจ

การประกอบอาชีพของราษฎร ในพื้นที่ตำบลบ้านหลวง มีหลายอาชีพและประชากรที่มีอาชีพ ประมาณ 1,197 คน นักงานนั่งอยู่ในวัยเด็ก วัยเรียน และคนชรา ที่สำรวจได้มีดังนี้

- อาชีพเกษตรกรรม ส่วนใหญ่ราษฎรจะประกอบอาชีพทำนา ทำสวน แบบผสมผสาน กือ ในหนึ่งครอบครัวประกอบอาชีพมากกว่า หนึ่งประเภท เช่นทำนา (ข้าวนาปี, ข้าวญี่ปุ่น) ทำสวนพริก, สวนถั่ว, สวนลิ้นจี่, สวนลำไย และสวนส้ม เป็นต้น
- อาชีพจ้างทั่วไป มีผู้ประกอบอาชีพรับจ้างทั้งหมด 386 ครัวเรือน
- ลูกจ้างเอกชน มีผู้ประกอบอาชีพลูกจ้างทั้งหมด 283 ครัวเรือน
- อาชีพค้าขาย มีผู้ประกอบอาชีพค้าขายทั้งหมด 60 ครัวเรือน
- อาชีพรับราชการ, ลูกจ้างราชการ จำนวนทั้งหมด 19 ครัวเรือน

นอกจากนี้ในพื้นที่ตำบลบ้านหลวง มีผู้ประกอบการอื่น ๆ อีก เช่น สวนส้ม จำนวน 12 แห่ง, มีตลาด 1 แห่ง, มีร้านขายของชำ 46 ร้าน, ร้านวัสดุอุปกรณ์ก่อสร้าง 1 ร้าน และมีสถานบริการน้ำมัน 9 แห่ง

สภาพทางสังคม

- ตำบลบ้านหลวง มีโรงเรียนประถมศึกษา 3 แห่ง คือ

1. โรงเรียนบ้านหลวง หมู่ที่ 1 บ้านหลวง มีครู 7 คน นักเรียน 156 คน
2. โรงเรียนบ้านป่าก้อ (เป็นโรงเรียนขยายโอกาสสิ่งมัธยมศึกษา ปีที่ 3) หมู่ที่ 4 บ้านป่าก้อ มีครู 11 คน นักเรียน 256 คน
3. โรงเรียนบ้านป่าแดง (เป็นโรงเรียนโอกาสสิ่งมัธยมศึกษา ปีที่ 2) หมู่ที่ 5 บ้านป่าแดง มีครู 9 คน นักเรียน 276 คน

- ตำบลบ้านหลวง มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 6 แห่ง คือ

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหลวง หมู่ที่ 1 บ้านหลวง มีครูผู้ดูแล 1 คน เด็ก 18 คน (กรรมการพัฒนาชุมชน)
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กป่าแดง หมู่ที่ 2 บ้านป่าแดง มีครูผู้ดูแล 2 คน เด็ก 23 คน (กรรมการศาสนา)
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสันห้าง หมู่ที่ 3 บ้านสันห้าง มีครูผู้ดูแล 1 คน เด็ก 22 คน (กรรมการพัฒนาชุมชน)
4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านป่าแดง หมู่ที่ 5 บ้านป่าแดง ครูผู้ดูแล 1 คน เด็ก 33 คน (อนุบาลของโรงเรียนบ้านป่าแดง)
5. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กป่าแดง หมู่ที่ 5 บ้านป่าแดง มีครูผู้ดูแล 1 คน เด็ก 16 คน (กรรมการพัฒนาชุมชน)
6. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโลีะป่าไคร้ หมู่ที่ 3 บ้านสันห้าง ครูผู้ดูแล 1 คน เด็ก 25 คน (กรมประชาสงเคราะห์)
7. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโปงพัฒนา หมู่ที่ 10 บ้านโปงพัฒนา มีครูผู้ดูแล 1 คนเด็ก 25 คน (กรมประชาสงเคราะห์)
8. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดครีสตองเมือง หมู่ที่ 2 บ้านหลวง มีครูผู้ดูแล 1 คน เด็ก 27 คน (กรมการศาสนา)

- ตำบลบ้านหลวง มีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน จำนวน 6 แห่ง

สถานบันและองค์กรศาสนា

1. ตำบลบ้านหลวง มีวัดไทย ศาสนานพุทธ จำนวน 6 วัด

1.1 วัดวัฒนาราม	หมู่ที่ 1 บ้านหลวง
1.2 วัดสว่างไฟบูลย์	หมู่ที่ 2 บ้านป่าแดง
1.3 วัดสันห้าง	หมู่ที่ 3 บ้านสันห้าง
1.4 วัดครีสองเมือง	หมู่ที่ 3 บ้านป่ากือ
1.5 วัดป่าแดง	หมู่ที่ 5 บ้านป่าแดง

2. ตำบลบ้านหลวง มีโบสถ์ ศาสนาริสต์ จำนวน 4 แห่ง

2.1 โบสถ์คริสต์จักรบ้านห้วยมะเพื่อง	หมู่ที่ 3 บ้านสันห้าง
2.2 โบสถ์คริสต์จักรบ้านอาข่า	หมู่ที่ 9 บ้านป่าแดงอภิวัฒน์
2.3 โบสถ์คริสต์จักรบ้านโปงพัฒนา	หมู่ที่ 10 บ้านโปงพัฒนา
2.4 โบสถ์คริสต์จักรบ้านแม่น้ำ枉	หมู่ที่ 10 บ้านโปงพัฒนา

สาธารณสุขมีสถานีอนามัย ประจำตำบล 2 แห่ง

- สถานีอนามัยบ้านหลวง หมู่ที่ 1 บ้านหลวง มีแพทย์ประจำการ 2 คน โดยมีพื้นที่หมู่บ้านในการดูแล จำนวน 4 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 , หมู่ที่ 2 , หมู่ที่ 3 , หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 6
- สถานีอนามัยบ้านจัดสรร หมู่ที่ 7 บ้านจัดสรร มีแพทย์ประจำการ 2 คน โดยมีพื้นที่หมู่บ้านในการดูแล จำนวน 6 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 5 , หมู่ที่ 7 , หมู่ที่ 8 , หมู่ที่ 9 และหมู่ที่ 10

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

พื้นที่ตำบลบ้านหลวง มีป้อมยามสายตรวจตำรวจนชุมชน 1 แห่ง มีเจ้าหน้าที่ประจำการ 4 นาย โดยตั้งสถานีที่ หมู่ที่ 7 บ้านจัดสรร

ข้อมูลประชากรชาวบ้าน (หมู่เมือง) ในตำบลบ้านหลวง

ตารางที่ 2: แสดงประชากรชาวบ้าน ที่มีองค์ความรู้ในด้านของการรักษา ในตำบลบ้านหลวง โดยได้มีกกลุ่มต่าง ๆ สามารถแบ่งกลุ่ม ได้ดังต่อไปนี้

หมู่ที่	บ้าน	ข้อมูลส่วนตัว			ประเภทการรักษา
		ชื่อ - สกุล	อายุ	เลขที่บ้าน	
1.	บ้านป่าเดด	1.นางเกยร บุญอินทร	36	51	บีบ , นวด
		2.นายคำ สันใจ	61	39	เป่าแพลง
		3.นางลัดดา เป็งใจ	50	23	หมอดำ夷
2.	บ้านป่าก้อ	1.นายปี คำปวน	77	40	ปรุงสมุนไพร
		2.นายอ้าย สีมา	54	24	เป่า
		3.นายป้อม สีสม	63	43	เป่ากระดูก
3.	บ้านป่าแดง	1.นายตาล ปั้นจันทร	74	41	อัญญาณ โบราณ/มะเร็ง
		2.นายใจ คำไหว	60	73	เข้าผีอก / กระดูก
4.	บ้านจัดสรร	1.นายก่อง กิราราม	63	12	ปรุงสมุนไพร

หมายเหตุ : หมู่เป่า หมายถึง หมุดที่รักษาโรคโดยการใช้คากาในการเป่าเพื่อรักษาอาการของโรคต่าง ๆ

พื้นที่อยู่อาศัย และการประกอบอาชีพตำบลบ้านหลวง

ตารางที่ 3 แสดงฐานข้อมูลพื้นที่อยู่อาศัยและที่ประกอบอาชีพ ซึ่งสามารถแยกได้ ดังนี้

หมู่ที่	บ้าน	พื้นที่ตำบลบ้านหลวง (ไร่)				รวม
		ที่อยู่อาศัย	เกษตรกรรม	ป่าสงวน	ป่าชุมชน	
1	บ้านหลวง	275	619	-	-	894
2	ป่าเดด	210	449	-	200	569
3	สันห้าง	125.2	2,570	-	-	3,330.2
4	ป่าก้อ	106	1,070	-	-	1,176
5	ป่าแดง	130	381	114	-	625
6	ใหม่ทรายคำ	30	120	1,000	-	1,150
7	จัดสรร	330	1,773	990	7	3,100
8	ใหม่โพธิ์งาม	310	430	-	30	770
9	ป่าแดงอวิวัฒน์	48	1,350	1,476	-	2,874
10	โปงพัฒนา	50	680	17,600	-	18,330
รวม		1,614.2	9,442	21,180	237	32,818.2

กองทุนในชุมชนในตำบลบ้านหลวง

กองทุนที่มีอยู่ในตำบลบ้านหลวงนั้นพบว่า มีรวมทั้งสิ้น 7 กองทุน ซึ่ง ประกอบด้วย

กองทุนออมทรัพย์

กองทุนออมทรัพย์เป็นการออมทรัพย์ของครอบครัวในแต่ละหมู่บ้าน โดยจะมีการออมเดือนละ 30 – 50 บาท ต่อเดือน โดยกองทุนดังกล่าวจะมีไว้เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มกู้ยืมเพื่อพัฒนาอาชีพของตนเอง แต่จะให้เฉพาะสมาชิกที่ออมทรัพย์เท่านั้น โดยคิดดอกเบี้ยต่อรายละ 2 – 5 บาท และวงเงินที่กู้ยืมได้ต่อครั้งกู้ได้ 2 – 3 เท่า ของเงินออมของแต่ละครอบครัว โดยมีระยะเวลาในการกู้ไม่เกิน 3 – 6 เดือนต่อครั้ง ซึ่งปัจจุบันไม่สามารถกู้ได้ต่อเนื่องของสมาชิกต้องมีการหมุนเวียน เพราะไม่ต้องการให้เงินกระจุก หรือเกิดการกู้ยืมกันทุกคน แบ่งการกู้ครั้งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมด

กองทุนหมู่บ้านหนึ่งล้านบาท

กองทุนหมู่บ้านหนึ่งล้านบาท เป็นการออมเงินหุ้นของสมาชิกในแต่ละหมู่บ้านที่จะเข้าร่วมกองทุน โดยมีการถือหุ้น เคลี่ย หุ้นละ 50 – 100 บาท แต่ไม่ให้ถือหุ้นเงิน 5 หุ้นต่อสมาชิกหนึ่ง คนหรือวงเงินไม่เกิน 500.-บาท แล้วแต่กติกากฎหมายที่แต่ละหมู่บ้าน โดยจะมีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านละ 10 คน เพื่อบริหารกองทุน ซึ่งในระเบียบกองทุนที่ทุกหมู่บ้านในตำบลบ้านหลวงต้องถือปฏิบัติร่วมกันคือ เงินจำนวนนี้ต้องปล่อยกู้รายละ ไม่เกิน 20,000 - 50,000 บาท ระยะเวลาคืนภายใน 1 ปี ในการใช้คืนพร้อมดอกเบี้ย ที่แต่ละหมู่บ้านจะร่วมกันตั้งขึ้นมาตั้งแต่ ร้อยละ 5 – 12 บาทต่อปี ผู้กู้สามารถกู้ยืมได้ทุกคน โดยมีผู้คำนวณจากสมาชิกในกลุ่ม 2 คน และผ่านการกลั่นกรองของคณะกรรมการกองทุน และส่วนของผลผลิตของดอกเบี้ยทั้งหมดที่ได้ ต้องมีการจัดสรรปันส่วนในการดำเนินการระเบียบกองทุน คือ ต้องคิดดอกเบี้ยที่ได้รวมทั้งหมด เป็น 100% มีการแบ่งดังนี้

1. ปันหุ้นให้กับสมาชิกที่ถือหุ้น	15%
2. ปันผลผู้ที่กู้เท่านั้น	5%
3. ตอบแทนกรรมการกองทุน 15 คน	10%
4. ประกันความเสี่ยงของกองทุน	20%
5. กองทุนสาธารณะ / พัฒนาหมู่บ้าน	40%
6. กองทุนผู้ด้อยโอกาส / ทุนการศึกษาเด็ก	5%
7. วัสดุอุปกรณ์ดำเนินงานกองทุน	5%

กองทุนโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กขจ.)

กองทุนโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือเงินทุนการประกอบอาชีพที่เหมาะสมแก่ประชาชน ที่ยากจนในหมู่บ้าน โดยมีคณะกรรมการกองทุน กขจ. ที่ร่วมกันคัดเลือกขึ้นมาจากการที่ประชาชนหมู่บ้าน จำนวน 11 คน เป็นผู้พิจารณาจำนวน เงินที่ถูกของสมาชิกที่ประสงค์จะถูก โดยไม่มีค่าตอบแทน หรือแล้วแต่ละหมู่บ้านนั้น ๆ จะกำหนดกันขึ้นมาเอง โดยต้องไม่เกินร้อยละ 3 บาทต่อปี โดยมีการคืนภายใน 1 ปี โดยทางกรมการพัฒนาชุมชนจะเป็นหน่วยงานราชการในการดูแลเป็นที่ปรึกษาและให้การสนับสนุนเงินทุนเบื้องต้นจำนวนหมู่บ้านละ 280,000.- บาท โดยพิจารณาหมู่บ้านตามข้อมูล จปส.ของการเก็บแต่ละปีมาเป็นข้อมูลกำหนดการช่วยเหลือหมู่บ้าน ปีละ 2 หมู่บ้าน สำหรับในปี พ.ศ. 2545 (หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 7 ที่ได้รับการสนับสนุนของตำบลบ้านหลวง)

กองทุนพัฒนาอาชีพหมู่บ้านและ หนึ่งแสนบาท

กองทุนพัฒนาอาชีพหมู่บ้านและหนึ่งแสนบาท เป็นงบประมาณสนับสนุนจากองค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านหลวง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือการพัฒนาอาชีพ เพื่อแก้ไขปัญหาการว่างงานของประชาชนในตำบล โดยสนับสนุนเป็นหมู่บ้าน ๆ ละ หนึ่งแสนบาท โดยต้องมีคณะกรรมการกองทุนในการดำเนินงาน และมีการถ่ายทอดโดยไม่มีค่าตอบแทนให้หมู่บ้านนั้น ๆ ไม่ให้หาย แต่เมื่อครบ 5 ปี ให้คืนทุนหนึ่งแสนบาทนี้ให้กับองค์กรบริหารส่วนตำบลเพื่อเป็นกองทุนในการพัฒนาตำบลอื่น ๆ ต่อไป จากที่ผ่านมาได้มีหลายหมู่บ้านได้นำไปในการประกอบอาชีพ เช่น เลี้ยงสุกร , เลี้ยงปลา , เลี้ยงไก่ และทำการปลูกผัก ต่าง ๆ

กองทุนสงเคราะห์หมู่บ้าน

เป็นกองทุนจากหน่วยงานประชาสงเคราะห์ ในการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับความเดือดร้อนฉุกเฉินในหมู่บ้าน เช่น ไฟไหม้ , พาหุ , อุทกภัย หรือล้มป่วยกะทันหัน โดยผู้เดือดร้อนไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยจะมีการช่วยเหลือแบบสงเคราะห์ให้ฟรี แต่มีจำนวนเงินจำกัด คือรายละ 300 - 3,000 บาท แล้วแต่กรณี แต่ที่ผ่านมาบางหมู่บ้านมีการได้ใช้จ่าย แต่บางหมู่บ้านไม่เพียงพอต่อผู้เดือดร้อน

กองทุนกลุ่มสตรีแม่บ้าน

กองทุนกลุ่มสตรีแม่บ้าน เกิดจากการได้รับความร่วมมือร่วมใจ จากผู้หญิง ที่อยู่ในหมู่บ้าน โดยมีการออมทรัพย์สักจะกันขึ้น โดยมีคณะกรรมการดูแล โดยการบริหารของสตรีแม่บ้านในหมู่บ้าน จากที่ผ่านมาในตำบลบ้านหลวงมีกลุ่มสตรีแม่บ้านทึกหมู่บ้าน กิจกรรมที่ผ่านมาประกอบด้วย การออมทรัพย์ , การถ่ายเงิน , การช่วยเหลืองานสาธารณสุข หรืองานบริการหมู่บ้าน งานพิธีการส่วนร่วม และการร่วมกิจกรรมระดับตำบล , อำเภอ , จังหวัด ต่างๆ นอกจากนี้

ยังมีหน่วยงานหรือ บุคคลภายนอกยังให้การสนับสนุน ด้าน เครื่องใช้ในครัวเรือนในหมู่บ้าน และกองทุน การดำเนินงานของแม่บ้านในส่วนรวมด้วย

กองทุนตามกิจสองคราด

เป็นกองทุนที่เกิดจากการร่วมในร่วมความสามัคคี ในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการช่วยเหลือครอบครัวสมาชิกเพื่อนบ้าน ในหมู่บ้านเมื่อมีการเสียชีวิตลง ในการดำเนินการช่วยเหลือ มีหลายวิธีการ เช่น

ก. การช่วยเหลือเงินด้านการจัดพิธีศพ ครัวเรือนละ 20 – 50 บาท แล้วแต่ละบ้าน นั้น ๆ จะมีวางแผนทางวิธี การ

ข. การช่วยเหลือด้านแรงงาน เพื่อช่วยเตรียมการรับแขกของเพื่อนบ้านที่ดาน จากต่างบ้านมาเยี่ยมเยือน โดยช่วยในการเตรียมพิธีการ , อาหาร, และอำนวยความสะดวก

ค. ช่วยเหลือในการให้กำลังใจกับญาติผู้ตาย หลังจากนำศพไปทำพิธีการที่สุสาน ตามประเพณีเพื่อให้เกิดความอบอุ่น ใจในการเป็นเพื่อนบ้านที่ดี

กลุ่มเพาะเห็ด

เป็นการรวมกันของเกษตรกรที่สนใจ ในการประกอบอาชีพเพาะเห็ด โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านหลวง เป็นทุนการดำเนินกิจกรรมเบื้องต้นสมาชิกกลุ่มนี้ มาจากหลายหมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 บ้านหลวง กับหมู่ที่ 7 บ้านจัดสรร สมาชิกทั้งหมด 30 คน เห็ดที่เพาะมีอยู่หลายชนิด เช่น เห็ดนางฟ้า, เห็ดหอม, เห็ดแซมปีอง และเห็ดฟาง เป็นต้น โดยมีการประรูปผลิตภัณฑ์จากเห็ดด้วย

กลุ่มเกษตรกรชาวนา

เป็นการสนับสนุนจาก หน่วยงานเกษตรอำเภอ ในการรวมกลุ่มเกษตรที่ทำนา เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำนา เช่น การแก้ไขปัญหาร่วมกัน การแจ้งข่าว การประชาสัมพันธ์ การต่อรองราคา และการตั้งกองทุนกู้ยืมเงินเพื่อการลงทุนทำนา โดยมีสมาชิกทั้งตำบลร่วมกันในการเป็นสมาชิก ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 400 คน กิจกรรมหลัก ๆ ที่ผ่านมีการปล่อยเงินกู้ในการนำไปทำกิจกรรมที่ทำนา รายละ 2,000 – 3,000 บาท ต่อคน โดยมีดอกเบี้ยร้อยละ 1 บาทต่อเดือน ประธานกลุ่ม คือ นายสุรศิริ ศรีใจ หมู่ที่ 1 บ้านหลวง ร่วมกับคณะกรรมการจากหลายหมู่บ้านเข้ามาเป็นตัวแทนในการดำเนินงานระดับตำบล

ประเพณีที่สำคัญของชาวบ้านตำบลบ้านหลวง (ที่มีในตำบลบ้านหลวง)

ชุมชนตำบลบ้านหลวง มีประเพณีที่เกี่ยวข้องกับสังคมและคนของตลอดทั้งปี ซึ่งแต่ละประเพณีแตกต่างกันไป เพราะในพื้นที่มีความหลากหลายด้านวัฒนธรรมชุมชน โดยเฉพาะพื้นท้องชนชาติไทยภูเขาจะมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ประเพณีในตำบลบ้านหลวง ประกอบด้วย

ประเพณีสลาภภัตต์ (คนหนึ่อ / ประเพณีตานกวยสลาภ)

สลากรัตต์ หมายถึง อาหารที่ถวายแด่พระสงฆ์โดยพิธีจับสลากร (สลากร หรืออุคลากร)
สลากรัตต์เป็นประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล ในสมัยที่ข้าวยากมากแพง
ประชาชนเกิดความเดือดร้อน ของที่จะนำมาถวายแด่พระภิกษุสงฆ์และไม่เพียงพอที่จะถวายครบ
ทุกองค์ จึงได้คิดหาวิธีถวายของแด่พระสงฆ์ให้น้อยลง โดยวิธีจับสลากรแล้วจึงถวายของแล้วพระ
พุทธองค์ได้ทรงประทานพุทธนิญาตให้มีสลากรัตต์จนทุกวันนี้

ก່າຍ ຄືອ ກະຮູ້ ພຣີ ທານ ປະເພດີຕາມກ່າຍສລາກຂອງກາກເໜືອ ເຮັນຕິ່ງແຕ່ເດືອນ
ກັນຍານຄຶງເດືອນຕຸລາຄົມຂອງທຸກ ຈຳປັດປະຊຸມ ປະເພດີຕາມກ່າຍສລາກທີ່ 2 ວັນ
ໂດຍກາມຢາລ້ານນາເຮັກວ່າ ວັນແຮກ ຄືອ “ວັນແຕ່ງດາ ” (ວັດຈັດທຳບໍານມ / ເຕີຍມເຄື່ອງຄວາຍໄທຢາກ)
ແລະວັນທີສອງ ຄືອ “ວັນ ຕານ ” (ວັນຄວາຍ) ໂດຍຈະນີກາປະສານວັນຕ່າງ ຈຳກັດການ
ວັນເດືອນ

วันแต่งค่า คือ บ้านแต่ละหลังค่าเรือนก็จะ จัดเตรียมกระชุหรือก๋วยเล็ก ๆ บรรจุของใช้อาหารคาวหวาน และผลไม้ เช่น ส้มเปียหวาน ,มะม่วง ,กล้วย , อ้อย , ส้มโอะลฯ ใส่ลงในก๋วยสาภกเสรีเจริบหรือยแล้ว กีร์วนปลายตอกของก๋วยเข้าด้วยกัน เอากรวยตอกไม้ (ภาชนะหนึ่ง | สาภ ตอก) และปัจจุบันปักไว้ตอนปลาย ส่วนก๋วยสาภกหลวง ซึ่งทำด้วยกระชุบน้ำดิบๆ ปัจจุบันนี้ นิยมใช้ถังน้ำพลาสติกแทน ผูกติดกับต้นหญ้าค้ำสำหรับปักตอกไม้ของใช้ และปัจจัยข้างในใส่อาหารคาวหวานและผลไม้ต่าง ๆ ตลอดจนของใช้เครื่องอุปโภคบริโภค เนมาะสมสำหรับพระสงฆ์ในวันปอยและในวันแต่งคานีก็จะมีการจัดเตรียมอาหารคาวหวานและเครื่องคั่มเพื่อไว้ต้อนรับแขกที่มาร่วมบันญุญโดยการบริหจากปัจจัย เรียกว่า “ การสอนสาภก ”

พอกถึงวันปอยสลาກ ชาวบ้านจะนำต้นกวยสลาກไปตั้งตามหมายเลขของคนที่ทางวัดจัดเตรียมไว้เพื่อรอถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ ในวันเดียวกันนี้ก็จะมีคณะครรภชาต่างหมู่บ้านที่ได้รับเชิญมาร่วมงานเรียกว่า “ หัววัด ” พร้อมด้วยพระภิกษุสามเณรและช่างฟ้อนรำนาขบวนหัววัดเข้ามา เช่น ฟ้อนเล็บ , ฟ้อนดาบ , ฟ้องเจิง , ฟ้อนสาวไห่ม , ฟ้อนกลองสะบัดชัย เป็นต้น เสร็จแล้วก็นำต้นครรภทานหัววัดไปถวาย

หลังจากทำพิธีสลากรถต์เสร็จเรียบร้อยแล้ว พระภิกษุสงฆ์ที่ได้รับการนิมนต์มาจากการวัดต่างหมู่บ้านและจากการวัดที่จัดงานปอยก็จะทำการจับสลากเสร็จแล้วก็จะไปรับการถวายต้นก้ายสลากรตามหมายเลขเลขที่จับได้ และให้ศิลให้พรเป็นเสร็จพิธี ในตอนบ่ายก็จะมีการแห่ต้นสลากรของกลุ่มหนุ่มสาวและกลุ่มพ่อบ้านแม่บ้าน ผู้ที่จะมาฟ้อนที่มาจากการวัดอื่น ๆ ก็จะร่วมฟ้อนกับเจ้าภาพอีกด้วย ในบางหมู่บ้านหรือบางวัดก็จะมีการประกวดแข่งขันฟ้อนด้วย การฟ้อนที่นิยมกันมากที่สุดคือ “การฟ้อนเล็บ” ซึ่งเป็นศิลประเพาะประจำท้องถิ่นของชาวไทยล้านนาที่มีความอ่อนช้อยและสวยงาม

ประเพณีปีง หรือลอยกระทง

เป็นประเพณีอันดีงามของชาวไทยล้านนา มีมาตั้งแต่โบราณ คำว่า “ปีง” แปลว่าสองและคำว่า “ปีง” แปลว่า วันเพ็ญเดือน 2 ซึ่งตรงกับ วันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำเดือน 12 (เดือน 2 หน้า) และเป็นวันเดียวกันกับวันลอยกระทง

ลอยกระทง เป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาแต่โบราณครั้งสมัยพระพุทธองค์ได้ทรงเต็จไปยังแม่น้ำน่านท่านที่ พญาনัมมานาคราชได้อาราธนาให้เสด็จไปสู่นักพิภพด้วยศรัทธาสื่อในสิพญาณาราชได้กราบบูลขอสิ่งที่รารถึกไว้ เพื่อไว้เป็นที่สักการบูชาในโอกาสต่อไปพระพุทธองค์ทรงประดิษฐานพระบາทไว้ที่ริมฝั่งแม่น้ำน่านท่านที่ให้เป็นที่สักการบูชาของพญาณาราชสืบมาโดยความเชื่อและเลื่อมใสในเรื่องนี้จึงเกิดมีประเพณีลอยกระทงขึ้นในหมู่พุทธศาสนิกชนทั้งหลายเพื่อบูชาเรอย่างพระพุทธบาท

พิธีกรรมในวันปีง ตอนเช้าวันจะนำดอกไม้สูตรเทียน และอาหารหวานนำไปทำบุญตักบาตรที่วัดอีกครั้งเพื่อถวายสัมทานและพังเทคน์เพื่ออุทิศส่วนกุศลไปให้กับญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว

ประเพณีตามข้าวใหม่ เดือน สีปีง

การตามข้าวใหม่ เป็นประเพณีชาวเหนือล้านนาไทยที่สืบทอดกันมาแต่โบราณกาล ตรงกับวันเพ็ญขึ้นสิบห้าค่ำ เดือน ส่อง (เดือนสีหนึ่ง) หลังจากที่ชาวบ้านเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะนำข้าวเปลือกและข้าวสาร ข้าวจี และข้าวหลาม มาทำบุญที่วัดเพื่อบูชาต่อเจ้าแม่โพสพหรือเทวดาอารักษ์ทุ่งนา และยังเป็นการอุทิศไปให้กับสิ่งเหล่านี้ตลอดจนญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว

กิจกรรมในวันตามข้าวใหม่ในเดือนสีปีง ตอนเช้าของวันนี้ชาวบ้านจะนำข้าวเปลือก, ข้าวสาร, ข้าวจี, ข้าวหลาม และอาหารหวานต่าง ๆ ไปทำบุญที่วัด ส่วนประกอบอีกสำคัญอีกอย่างหนึ่งซึ่งเป็นของคู่ประกอบกับการทำตามข้าวใหม่ก็คือ “ การตามหลัวหิงไฟพระเจ้า ” โดยสมมุติว่าพระเจ้าเสด็จมาพิงไฟพระเจ้า คือการทำฟืนถวายพระพุทธเจ้า โดยสมมุติว่าพระเจ้าเสด็จมาพิงไฟแก่หน้าใบเล็ก ไม่ที่ใช้ทำหลัวหิงไฟพระเจ้าที่นิยมมากก็จะเป็นไม้จี หรือไม้ชิงชี่ ซึ่งมีลักษณะเป็นไม้ถาวรใบเล็ก นำมาปอกเปลือกออกเนื้อไม้ตากแดดให้แห้ง ส่วนอีกชนิดหนึ่งที่นิยมใช้กันมากก็คือ “ ไม้ช่องแสง ” เป็นพืชล้มลุกลำต้นโตขนาดเท่าลำแขนสูงประมาณ 4 เมตร ลักษณะคล้ายต้นดอกสีเหลืองมีอายุประมาณ 10 เดือน แล้วขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด

แต่เดิมนั้น ก่อนที่จะมีการทำบุญตามข้าวใหม่ และจุดไฟหลัวหิงไฟพระเจ้าหนึ่งวัน ชาวบ้านจะนำหลัวหิงไฟพระเจ้ามารดรวมกันเป็นได้ใหญ่ บรรทุกเกวียนโดยใช้ไม้มาถากตกจากให้สูงลงมีการแกะเป็นรูปหน้าวิหารแล้วนำไม้ไฟที่ตัดใหม่ ๆ สอดแทรกไว้ในกองหลัว พอกใบลรุ่งประมาณตีสี่ ของวันเพ็ญ พระภิกษุสามเณร ในวัดก็จะทำพิธีจุดไฟเผาเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ไม้ไฟ

ที่สอดแทรกอยู่ในกลองหลวง เมื่อถูกเผาไหม้ก็จะแตกทำให้เกิดเสียงดัง ถือว่าเป็นสัญญาณในการบูชาพระรัตนตรัยอีกทั้งเป็นการปลุกชาวบ้านตื่นขึ้นมาเพื่อจะได้เตรียมตัวมาทำบุญตักบาตรที่วัด

ประเพณีวันสงกรานต์ (ปีใหม่เมืองหนองหลานนา)

ประเพณีสงกรานต์หรือปีใหม่เมืองของชาวล้านนา ตรงกับเดือน 7 เหนือ (เดือนห้าไถ) มีมาช้านาน ซึ่งมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นเป็นอย่างมาก เพราะจะมีการเปลี่ยนแปลง และเป็นการเริ่มต้นวิถีชีวิตใหม่ของชาวล้านนาไทย สมัยแต่เดิมนั้นชาวไทยถืออาจันทรคดและสุริยคดเป็นเครื่องกำหนดวัน, เดือน, ปี โดยถืออาจันทรคดกำหนดข้างแรม ส่วนสุริยคดถืออากลางเดือนเมษายน เป็นวันขึ้นต้นปีใหม่ พomoถึง พ.ศ. 2432 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่เป็นวันที่ 1 เมษายน สมัยของจอมพล ป.พิมูลย์ส่งคราม เป็นนายกรัฐมนตรีได้เปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่อีกครั้ง เพื่อให้ตรงกับสากลนิยม โดยถืออาวันที่ 1 มกราคม เป็นวันขึ้นต้นปีใหม่ ส่วนประเพณีสงกรานต์หรือปีใหม่เมืองจะอยู่ช่วงระหว่าง วันที่ 13 - 17 เมษายนของแต่ละปี ซึ่งแต่ละวันจะมีความสำคัญ คือ

*วันสังหารล่อง ตรงกับวันที่ 13 เมษายน ตามความหมายของชาวไทยล้านนา เหนือ คำว่า “สังหารล่อง” หมายถึง วันเวลาและอายุร่างกายล่วงไปอีกหนึ่งปี ตอนเช้าจะมีการยิงปืนจุดพลุจุดประทัดถือเป็นการขับไล่ตัวสังหาร วันนี้เป็นวันทำความสะอาดบ้านและผู้บ้าน เช่นเก็บ กวาด ล้าง ถู แผ้วทางสิ่งที่กร้างรุกรังต่าง ให้แหลกไปตามสังหารล่องไป

*วันเนว หรือวันเน่า ตรงกับวันที่ 14 เมษายน หรือเดือน 7 เหนือเดือน 5 ใต้ วันนี้ถือว่าเป็นวันแต่งศาลจะมีการทำอาหารคาวหวาน เพื่อนำไปทำบุญที่วัดในวันรุ่งขึ้นและเตรียมไว้เพื่อต้อนรับแขกหรือญาติที่มาเยือน อาหารที่นิยมทำได้แก่หน่อหนี่ไก่ (ห่อหมก) แกงเล และจะมีการทำห่อขมพื้นบ้านที่ทำด้วยวัสดุใบตอง เช่น ข้างต้มมัด ขนมเทียน (ขนมจือก / ขนมสามเหลี่ยม) พอถึงช่วงเย็นจะมีการขนถ่ายเข้าวัดก่อนเป็นกอง เจดีย์ราย โดยมีความเชื่อว่าในปีหนึ่ง ๆ ที่ผ่านมาเราได้เหยียบย่าເອາະຍhin ดิน ราย ที่อยู่ในวัดอาจจะติดเท้าเรามาโดยไม่รู้ตัว ถ้าไม่นำรายไปคืนวัดถือว่าเป็นปาน เมื่อตายจะไปเกิดเป็นเปรต ตามความเชื่ออีกยະหนึ่งของชาวล้านนา คือ วันนี้ห้ามพูดหรือทำในสิ่งที่ไม่เป็นมงคล เช่น แข่ง ด่า วากล่าว ในสิ่งไม่ดี ห้ามทูบตีกัน เพราะจะทำให้ไม่เป็นมงคลต่อตนเอง และผู้ที่ถูกด่าจะโชคดีร้ายตลอดทั้งปี

*วันพญาวัน ตรงกับวันที่ 15 เมษายน วันนี้เป็นวันเดลิศกอญ่ารระหว่าง 2 ราศี คือ ราศีมีนและราศีเมษ เป็นวันที่เหมาะสมสำหรับทำพิธีมงคลต่าง ๆ ตอนเช้าไปทำบุญที่วัดพร้อมกับถวายทานขันข้าว เพื่ออุทิศส่วนกุศล ไปให้ญาติมิตรที่ได้เสียชีวิตไปแล้ว พอตอนสายจะมีการถวายทาน “ตุง” หรือชงทิวที่ทำด้วยกระดาษว่าวรูปสัตว์ 12 ราศี ผูกกับกิ่ง

ไม่นำไปปักที่กองเจดีย์ทราย แล้วนำด้วยสายสิญจน์นำมินิถ่ายงานเจดีย์ทราย และฟัง เทคน์ ฟังธรรม อานิสงค์ปีใหม่ โดยมีเนื้อหาสาระเป็นการบอกเล่าถึงการเดินทางสังหาร ไปวันใด ซึ่ง อะไร ปีนี้จะไร้霉ติ ฟ้าฝนเป็นยังไง จะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างไรบ้าง อนึ่งวันนี้เป็นวันคำหัวผู้เจ้าผู้แก่ ผู้สูงอายุที่เป็นญาติมิตรสนิทสนมและนับถือ โดยการที่นำ ขึ้นมา ฐานเทียน ข้าวตอกดอกไม้และเครื่องอุปโภคปัจจุบัน เช่นผ้าขาวม้า (ผ้าต่อง) ผ้า พื้นเมือง เป็นต้น หลังจากทำบุญเสร็จพิธีกันเรียบร้อยแล้วในครอบครัวอาจจะมีการไป เที่ยวตามสถานที่แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบล อำเภอ ร่วมกันเป็นคณะด้วย

*วันปากปี ตรงกับวันที่ 16 เมษายน เป็นวันที่นบกอกให้ราฐว่าวันแรกของปีใหม่ ได้เริ่มต้นแล้วในวันนี้ ชาวบ้านจะพากันไปวัดเพื่อทำพิธีส่งคราะห์หนูบ้านหรือเปลี่ยนบ้าน การเปลี่ยนบ้าน (ส่งคราะห์) ประเพณีในตำบลบ้านหลวง มีการสรงน้ำพระเพชร (พระ เพชรเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองตำบลบ้านหลวง) ที่มีการนับถือทั้งตำบล โดยจะมีการทำพิธีนำพระเพชรทรงเกวียน มีผู้หญิงแม่บ้านหานบนมีความ (หานสาเหลก) และจะมี การสาดน้ำเพื่อเป็นการสรงน้ำพระตลอดทางที่เดินในหมู่บ้านในตำบล

*วันปากเดือน ตรงกับวันที่ 17 เมษายน วันนี้เป็นสำคัญอีกวันหนึ่ง ชาวบ้านทั่วไป ยังมีการไปรดน้ำคำหัวผู้เจ้าผู้แก่ หรือผู้สูงอายุที่ตนเองนับถือและเล่นระนาบกันตามปกติ ในส่วนของคอมะลงมีได้ถือเอาวันนี้เป็นวันทำการคราวพระกระผึ้งผู้ใหญ่ เช่น เจ้าคณะ ตำบล เจ้าคณะอำเภอและพระเถรที่มีพระยามากและเป็นที่เคารพนับถือของเหล่าพุทธ สนิกชนทั่วไป

การสืบชะตาหมูบ้าน

เป็นประเพณีที่ทำสืบทอดกันมานาน เนื่องกันว่าเป็นการต่ออายุให้ยืนยาวอีกไป เป็นการ สร้างเกราะกำบังทำให้เรื่องร้ายกลایเป็นดี เป็นการเพิ่มสิริมงคล การสืบชะตาหมูบ้านเป็น เรื่องของตนทั้งหมู่บ้าน จะทำให้ดีเมื่อเกิดมีภัยต่าง ๆ เกิดขึ้นในหมู่บ้าน อุปกรณ์ที่ใช้ ในการประกอบพิธีกรรมก็มากกว่า มีการนำสายสิญจน์โยงไปทั่วทุกหลังคานบ้านเพื่อให้ ส่วนกุศลเพื่อแฝงคุณกรองทั่วทั้ก

การลงผ่าหม้อนึง , ไขข้าว

การลงผ่าหม้อนึง , ไขข้าว เป็นความเชื่อย่อต่างหนึ่งของชาวไทยล้านนาไทยเกี่ยวกับสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์ อำนาจเรียนรับเหนื่อยอนุญาต โดยได้สืบทอดกันมานามตามความเชื่อว่าภานะ หรือเครื่องใช้ในครัวเรือน เช่น หม้อนึง ไขข้าว เตาไฟ และอื่น ๆ จะมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สถิตย์รักษาอยู่ในท้องถิ่นเรียกว่า “ผ่า” หม้อนึง ไขข้าว ซึ่งเปรียบเสมือนผู้หญิงทุกคน ต่างให้ความเคารพนับถือมาก การลงผ่าหม้อนึง เป็นเรื่องเฉพาะบุคคลจะกระทำก็ต่อเมื่อ เจ็บไข้ ได้ป่วย หรือของหาย คนหาย เป็นการทำนายทายทักเพื่อเป็นการคืนหาสาเหตุ

ของการป่วยไข้หรือสารเหตุที่ทำให้ของหายทำในลักษณะคล้าย ๆ กับการทรงเจ้าเข้าพิธีผลทางด้านจิตใจ ทำให้เกิดปัญญาความมานะพยาຍາມที่จะแก้ไขปัญหาในสิ่งที่เกิดขึ้นให้หมดสิ้นไปอย่างถูกต้อง

ประเพณีพิธีกรรมสงเคราะห์

เป็นพิธีกรรมที่ทำขึ้นตามความเชื่อของชาวล้านนาไทยด้านการเช่น ปวงสรวงบูชา เพื่อขัดปีค เปาสิ่งที่เลวร้ายหรือให้สิ่งร้ายกล้ายเป็นดี จะทำก็ต่อเมื่อเจ็บไข้ ได้ป่วย หรือโชคไม่ดี ทำสิ่งใดก็ล้มเหลว อิทธิชัยได้รับเกทภัยต่าง ๆ แทนจะเอาชีวิตไม่รอด การส่งเคราะห์เป็นการเพิ่มขวัญกำลังใจให้มีความมานะพยาຍາມที่จะเอาชนะสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อที่จะดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่าง平安 สิ่งที่ควรเตรียมในการสงเคราะห์

- 1 ข้าวตอกดอกไม้ สวยมากพลุ สะตวง
1. เทียนเล่ม 1 เล่ม เทียนเล่มเพื่อง 8 เล่ม
2. อาหารคาวหวาน
3. ปัจจัย ผ้าขาวม้าแดง อย่างละ 1 ชิ้น
4. น้ำมนínส้มป่อย ด้วยสายสิญจน์

เมื่อเตรียมเสร็จก็นำของทุกอย่างใส่ในสะตวง เมื่อพร้อมก็เริ่มทำพิธีและผู้ทำพิธีจะกล่าวคำส่งเคราะห์ หลังจากที่ทำพิธีเสร็จแล้วก็มีการผูกข้อมือให้พรและประพรน้ำมนínส้มป่อย ต่อจากนั้นจะนำสะตวงไปส่งไว้ในทางทิศตะวันตก และห้าหันหลังหลังไปคุณและควรพูดกันในสิ่งที่เป็นมงคลเท่านั้น

ประเพณีเลี้ยงหอชาวบ้าน

ชาวบ้านไทยล้านนาทางเหนือมีความเชื่อว่า บ้านเมือง หรือบ้านที่อยู่อาศัยทุกหลังควรอนในหมู่บ้าน ในตำบลจะมีพิธีหรือเทวครรภ์กษายอยู่ ทำหน้าที่ช่วยคุ้มครองดูแลรักษาให้ผู้อาศัยอยู่อย่างมีความสุขปราศจากเกทภัยต่าง ๆ már บกวนทั้งบังช่วงปีองกันไม่ให้สิ่งชั่วร้ายเข้ามาในบริเวณบ้านได้ เมื่อถึงวันสำคัญทางประเพณี เช่นปีใหม่เมือง วันสำคัญทางพุทธศาสนา ชาวบ้านจะมีการนำของถวายเหมือนกับไปวัดทั่วไป เพื่อขอให้เจ้าของหอบ้านเมืองคุ้มครองตลอดไป

ประเพณีกินวอ (ชาวเขาเผ่าลาหู)

ในช่วงเดือนกรกฎาคม ของทุกปี ประเพณีชาวเขาเผ่าลาหูในตำบลบ้านหลวง จะมีการสนับสนานครื้นเครงไปพร้อมกับการทำบุญของชนเผ่า คล้าย ๆ กับประเพณีสลากรัตต์ แต่มีการดำเนินพิธีการเป็นระยะเวลา 3 วัน โดยมีการเลี้ยงอาหารการกินของเพื่อนบ้านที่เข้ามารในหมู่บ้านทุกคนโดยไม่จำกัดว่า จะเป็นใคร เมื่อมาเยี่ยมหมู่บ้าน ทางหัวหน้าหมู่บ้านและลูกบ้านจะต้อนอย่างดี แบบมีการละเล่นของชนเผ่าที่เป็นเอกลักษณ์ท่องถิ่นในหมู่บ้านด้วย อาหารที่ทำการเลี้ยง

ส่วนมากจะหาได้ในหมู่บ้านที่มักจะนำมาทำกันจะเป็นสัตว์ที่เลี้ยงไว้ เช่น หมู ปลา ไก่ เป็นต้น เหล่าที่คุ้นจะเป็นกุนปิัญญาชาวบ้านที่ทำมาจากการข้าวโพดหรือไวน์ผลไม้ต่าง ๆ

ຜູ້ສູງອາຍຸໃນຕຳບລົ້ານຫລວງ

ตารางที่ 3 : แสดงจำนวนผู้สูงอายุในตำบลบ้านหลวง ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป

หมู่ที่	บ้าน	จำนวนผู้สูงอายุ		รวม
		ชาย	หญิง	
1	บ้านหลวง	45	40	85
2	บ้านป่าแಡด	30	26	56
3	บ้านสันห้าง	44	40	84
4	บ้านป่ากือ	14	12	26
5	บ้านป่าແಡງ	22	21	43
6	บ้านใหม่โพธิ์งาม	16	11	27
7	บ้านจัดสรร	13	6	19
8	บ้านใหม่ทรายคำ	18	19	37
9	บ้านป่าແಡງอภิวัฒน์	13	16	29
10	บ้านโปงพัฒนา	15	10	25
รวม		230	201	431

ผู้พิการในตำบลล้านหลวง

ตารางที่ 4 : แสดงจำนวนผู้พิการในตำบลบ้านหลวง

หมู่ที่	บ้าน	จำนวนผู้พิการ		รวม
		ชาย	หญิง	
1	บ้านหลวง	-	1	1
2	บ้านป่าแಡด	6	4	10
3	บ้านสันห้าง	2	-	2
4	บ้านปาก้อ	2	1	3
5	บ้านป่าแดง	2	3	5
6	บ้านใหม่โพธิ์งาม	1	4	5

หมู่ที่	บ้าน	จำนวนผู้พิการ		รวม
		ชาย	หญิง	
7	บ้านจัดสรร	1	1	2
8	บ้านใหม่ทรายคำ	3	1	4
9	บ้านป่าเดงอภิวัฒน์	1	1	2
10	บ้านโป่งพัฒนา	2	-	2
รวม		20	16	36

สภาพปัญหาฯ เสพติดในชุมชน

ตารางที่ 5 : แสดงข้อมูลจำนวนผู้ได้รับผลกระทบกับปัญหาฯ เสพติดในตำบลบ้านหลวง

หมู่ที่	บ้าน	จำนวนผู้ได้รับผลกระทบจากยาเสพติด (อาชีพเกี่ยวข้อง)				รวม (คน)
		รับจำนำ	เกณฑกรรม	ว่างงาน	กรรมกร	
1	บ้านหลวง	5	-	-	-	5
2	บ้านป่าเดด	7	3	-	-	10
3	บ้านสันห้าง	-	30	-	-	30
4	บ้านป่าก้อ	4	-	-	-	4
5	บ้านป่าแดง	11	-	-	-	11
6	บ้านใหม่โพธิ์งาม	3	2	-	-	5
7	บ้านจัดสรร	4	-	5	5	14
8	บ้านใหม่ทรายคำ	30	-	10	60	100
9	บ้านป่าเดงอภิวัฒน์	6	-	6	-	12
10	บ้านโป่งพัฒนา	-	14	-	-	14
รวม		70	49	21	65	205

3.3 สถานการณ์และสภาพปัญหาเด็กและเยาวชน

ตารางที่ 6: รายชื่อเด็กและเยาวชนที่มีปัญหาและความต้องการในการช่วยเหลือ (ปี 2545)

ที่	ชื่อ - นามสกุล	อายุ	ที่อยู่	ปัญหาที่พบ				ผู้ดูแล	ความต้องการ การช่วยเหลือ
				เอกสาร ติด	ยาเสพ ติด	กำ พร้า	ถูก กดทิ้ง จาก		
1	ด.ญ. น้ำ ทวีสุขวิทยา	10	26 ม.1	✓	-	พ่อ	-	ยาย	ทุนการศึกษา
2	ด.ช.อนิรุทธ หน่อแก้ว	6	13 ม.1	✓	-	-	พ่อ	แม่	ทุนประกอบอาชีพ
3	ด.ช. พิเชษฐ์ บุญมา	13	3 ม.1	✓	-	พ่อ แม่	-	ยาย	ทุนการศึกษา
4	ด.ญ.จิราพร หน่อ แก้ว	15	34 ม.1	✓	-	พ่อ แม่	-	ยาย	เบี้ยสังเคราะห์
5	ด.ช.สุชัย ตามั่น	13	18 ม.1		✓	-	พ่อ	แม่	ทุนประกอบอาชีพ
6	ด.ญ.นงค์ลักษณ์ ไม้ทองดี	15	69 ม.1	-	-	-	พ่อ	แม่	ทุนประกอบอาชีพ
7	ด.ช.กมลพรรณ สันใจ	14	109 ม.1	✓	-	-	พ่อ	แม่	ทุนการศึกษา
8	ด.ญ. สุดารัตน์ ดวงตา	5	10/1 ม.1	✓	-	-	แม่	พ่อ	เบี้ยสังเคราะห์
9	ด.ช. สุจิตร จินารีวงศ์	8	38 ม.1	-	-	พ่อ แม่	-	ตา ยาย	ทุนการศึกษา
10	ด.ช. กิติกร หลักงาม	6	35 ม.1	-	✓	-	-	ตา ยาย	ทุนการศึกษา
11	ด.ช.ภานุพงษ์ ชินา	5	139 ม.1	-	-	-	พ่อ	แม่	เบี้ยสังเคราะห์
12	ด.ช.เจษฎา บุญอินทร์	4	142 ม.1	-	-	-	พ่อ	แม่	เบี้ยสังเคราะห์
13	ด.ช.พิสุทธิ์ สันใจ	8	93 ม.1	-	-	-	แม่	พ่อ	ทุนการศึกษา
14	ด.ช.พิพัฒน์ สันใจ	13	93 ม.1	-	-	-	แม่	พ่อ	ทุนการศึกษา